

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi virvoitusjuomaverosta annettua lakia.

Virvoitusjuomien valmisteveroa muutettaisiin voimakkaammin terveysperusteiseen suuntaan vahvistamalla veroon sisältyvää terveysohjausta. Virvoitusjuomavero porrastettaisiin nykyisen kahden veroluokan sijaan kuuteen veroluokkaan tuotteen sokeripitoisuuden perusteella. Alimman veroluokan veroa kannettaisiin sokerittomista tuotteista kuten nykyisin. Sokerittomien juomien vero laskisi 9 senttiin nykyisestä 13 sentistä litralta. Sokeria sisältävien juomien veron määrä olisi 16, 24, 32, 40 tai 48 senttiä litralta.

Makeuttamattomien ja maustamattomien vesien ja kivennäisvesien verotusta muutettaisiin siten, että virvoitusjuomaveroa kannettaisiin myös yli viiden litran vähittäismyyntipakkaukseen pakatuista juomista.

Veron piiristä poistettaisiin kiinteät juoma-aineokset.

Veropohjaan ehdotettavien muutosten arvioidaan pienentävän verotuottoa noin kahdella miljoonalla eurolla. Muilta osin ehdotetuilla muutoksilla ei olisi välitöntä vaikutusta virvoitusjuomaveron tuottoon. Verotasojen porrastus on mitoitettu siten, että juomien keskimääräinen verotaso säilyisi ennallaan. Ehdotetut muutokset voisivat kuitenkin alentaa verotuottoa, jos kulutus siirtyisi muutosten seurauksena lievemmin verotettuihin sokerittomiin tai vähemmän sokeria sisältäviin juomiin.

Virvoitusjuomaverosta annettuun lakiin tehtäisiin lisäksi eräitä säädösviittauksia koskevia päivityksiä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana sen jälkeen, kun ehdotetun virvoitusjuomaveromallin EU:n valtioneuvoston mukaisuudesta on saatu varmistus Euroopan komissiolta.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
2.1 Valmisteverotus	3
2.1.1 Virvoitusjuomavero	3
2.1.2 EU-lainsäädäntö	7
2.2 Elintarvikkeista annettavat tiedot.....	9
2.3 Käytäntö	11
2.3.1 Virvoitusjuomien kulutus ja verotuotot	11
2.3.2 Suomalaisten sokerinsaanti	13
2.4 Nykytilan arviointi	16
3 Tavoitteet	18
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	18
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	18
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	18
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	24
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	24
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	25
6 Lausuntopalaute	29
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	30
8 Voimaantulo	33
LAKIEHDOTUS	34
Laki virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta	34
LIITE	36
VEROTAULUKKO	36
LIITE	40
RINNAKKAISTEKSTIT	40
Laki virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta	40

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman mukaan selvitetään mahdollisuutta ottaa käyttöön kansanterveyttä edistävä vero, joka kohdistuisi esimerkiksi sokeriin. Hallitus sopi syksyn 2021 talousarvioneuvotteluissa terveysveron valmistelusta vaiheittain. Ensimmäisessä vaiheessa virvoitusjuomaveroa muokattaisiin terveysperusteisempaan suuntaan lisäämällä terveysohjausta. Tässä yhteydessä arvioitaisiin myös, voidaanko kotimaiset marja- ja hedelmämehut rajata pois virvoitusjuomaveron piiristä. Myöhemmin mahdollisesti valmisteltaisiin veromalli, jolla veropohjaa laajennettaisiin terveysperusteisesti myös muihin tuoteryhmiin.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Valmistelun aikana on tehty yhteistyötä maa- ja metsätalousministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, Terveystieteiden tutkimuskeskuksen, Ruokaviraston, Verohallinnon ja Tullin kanssa.

Esitys oli lausuntokierroksella 5.10.–26.10.2022. Lausuntoa pyydettiin esityksen kannalta keskeisiltä ministeriöiltä, viranomaisilta, elinkeinoelämlä ja muilta sidosryhmiltä, yhteensä 22 taholta. Lausuntopyyntö julkaistiin myös valtiovarainministeriön julkisella verkkosivulla.

Lausuntopyyntö, lausuntotiivistelmä ja saadut lausunnot ovat nähtävillä julkisessa palvelussa osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hankkeet/tunnuksella/VM006:00/2022>.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Valmisteverotus

2.1.1 Virvoitusjuomavero

Yleistä

Virvoitusjuomista valtiolle suoritettavasta valmisteverosta säädetään virvoitusjuomaverosta annetussa laissa (1127/2010), jäljempänä *virvoitusjuomaverolaki*. Virvoitusjuomista on Suomessa kannettu veroa vuodesta 1940 lähtien, nykyinen virvoitusjuomaverolaki tuli voimaan vuoden 2011 alusta. Vuoden 2016 loppuun laki oli nimeltään makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverosta annettu laki, ja sen nojalla valmisteveroa kannettiin virvoitusjuomien lisäksi makeisista ja jäätelöstä.

Virvoitusjuomaveron veropohja on laaja ja kattaa lähtökohtaisesti kaikki sellaisenaan nautittavat virvoitusjuomat, virvoitusjuomien valmistukseen soveltuvat nestemäiset tuotteet ja kiinteässä muodossa olevat juoma-ainekset. Virvoitusjuomaveron piiristä on rajattu pois vain veron tavoitteen kannalta välttämättömät poikkeukset. Virvoitusjuomaveron alaiset tuotteet määritellään lain liitteen verotaulukossa tuoteryhmittäin viittaamalla Euroopan yhteisön yhdistetyn nimityksistön, jäljempänä *tullitariffi*, asianomaisiin nimikkeisiin. Virvoitusjuomaveroa kannetaan lain perusteella laajasti tullitariffin nimikeryhmään 22 ja nimikkeisiin 2009, 2106, 3302 ja 3824 kuuluvista alkoholittomista tai vähäalkoholisista juomista tai sellaisten valmistukseen käytettä-

vistä tuotteista. Veronalaisia ovat muun muassa limonadit, kivennäisvedet, sellaisenaan nautittavat mehut, proteiini- ja urheilujuomat, maustetut maidot ja kasvispohjaiset juomat, mehujen valmistamiseen käytettävät tiivisteet ja kiinteät juoma-ainekset. Vero määräytyy valmiin juomamäärän perusteella, joten laimennettavista juomista, kuten mehutiivisteistä, vero määräytyy laimennussuhteen perusteella.

Nimikkeen 2201 vesistä kannetaan virvoitusjuomaveroa silloin, kun tuote on pakattu enintään viiden litran vähittäismyyntipakkaukseen. Veron ulkopuolella on näin ollen esimerkiksi vesi-johdosta tai kaivosta saatava talousvesi, jota ei pakata vähittäismyyntipakkaukseen.

Yli 1,2 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävistä juomista kannetaan valmistevero alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain (1471/1994), jäljempänä *alkoholiverolaki*, nojalla. Alkoholiveron piiriin kuuluu lisäksi olut, jonka alkoholipitoisuus on yli 0,5 tilavuusprosenttia. Näitä rajoja alkoholipitoisuudeltaan miedompia juomia ja oluita pidetään virvoitusjuomina, ja niistä kannetaan valmistevero virvoitusjuomaverolain nojalla.

Virvoitusjuomaveron veropohjasta on rajattu pois vain veron tavoitteen kannalta välttämättömät poikkeukset. Tällaisia ovat tietyt erityisruokavaliovalmisteet, kuten kliiniset ravintovalmisteet, äidinmaidonkorvikkeet ja vieroitusvalmisteet, lastenruoat ja painonhallintaan tarkoitettujen erityisruokavalmisteet, joiden käyttötarkoitus on erilainen kuin virvoitusjuomilla. Erityissäännöksiin perustuvien erityisruokavaliovalmisteiden lisäksi virvoitusjuomaveron ulkopuolelle on jätetty elintarvikelain (23/2006) nojalla säädetty vaatimukset täyttävät ravintolisät sekä lääkelain (395/1987) mukaiset lääkevalmisteet. Myöskään kahvi ja tee sellaisenaan eivät kuulu virvoitusjuomaveron veropohjaan, sillä ne kuuluvat sellaisiin tullitariffin nimikkeisiin, joiden tuotteet eivät ole virvoitusjuomaveron alaisia.

Kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi virvoitusjuomien ja alkoholijuomien valmistukseen käytettävät virvoitusjuomat ovat verottomia. Myös lääkkeiden valmistukseen ja raaka-aineena muiden elintarvikkeiden teollisessa tuotannossa käytettävät virvoitusjuomat ovat verottomia, samoin kuin vienti.

Myös virvoitusjuomien pienimuotoinen valmistustoiminta on virvoitusjuomaverotuksen ulkopuolella. Veroa ei kanneta, jos juomat on valmistanut muista alan toimijoista riippumaton valmistaja, joka kalenterivuoden aikana luovuttaa kulutukseen enintään 70 000 litraa virvoitusjuomaa (*pienvalmistaja*). Pienvalmistajan on kuitenkin tehtävä pienvalmistajaksi rekisteröitymistä koskeva rekisteröitymisilmoitus Verohallinnolle. Pientuotannon vapauttamiseen verosta sovelletaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annettua komission asetusta (EU) N:o 1407/2013, jäljempänä *de minimis -asetus*. Verovapaus koskee myös tuontituotteita, jotka täyttävät vastaavat edellytykset.

Virvoitusjuomaverolain muutokset

Vuoden 2014 alusta virvoitusjuomaverolakia muutettiin siten, että virvoitusjuomien vero porrastettiin sokeripitoisuuden perusteella kahteen tasoon (HE 109/2013 vp). Lakiin lisättiin elintarvikkeita koskevista ravitsemus- ja terveysväitteistä annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) N:o 1924/2006, jäljempänä *terveysväiteasetus*, perustuva sokerittoman tuotteen määritelmä, jonka mukaan sokeriton tuote sisältää sokeria enintään 0,5 grammaa 100 grammassa tai 100 millilitrassa. Sokereilla tarkoitetaan terveysväiteasetuksen mukaan elintarvikkeissa olevia monosakkarideja ja disakkarideja, mutta ei polyoleja. Sokerittomien juomien vero säilytettiin 11 sentissä litralta ja muiden eli yli 0,5 prosenttia sokeria sisältävien juomien valmistevero korotettiin 22 senttiin litralta. Sokeripitoisten juomajauheiden vero korotettiin 140

senttiin kilogrammalta sokerittomien juomajauheiden veron säilyessä 95 sentissä kilogrammalta. Sokeripitoisuuteen perustuvalla porrastuksella sisällytettiin tavoitteeltaan fiskaaliseen veroon terveysohjausta sokeripitoisten juomien kulutuksesta sokerittomiin juomiin. Muutosta perusteltiin muun ohella sillä, että suomalaisten sokerin saanti on runsasta ja ylittää lapsilla ja nuorilla saantisuosituksat.

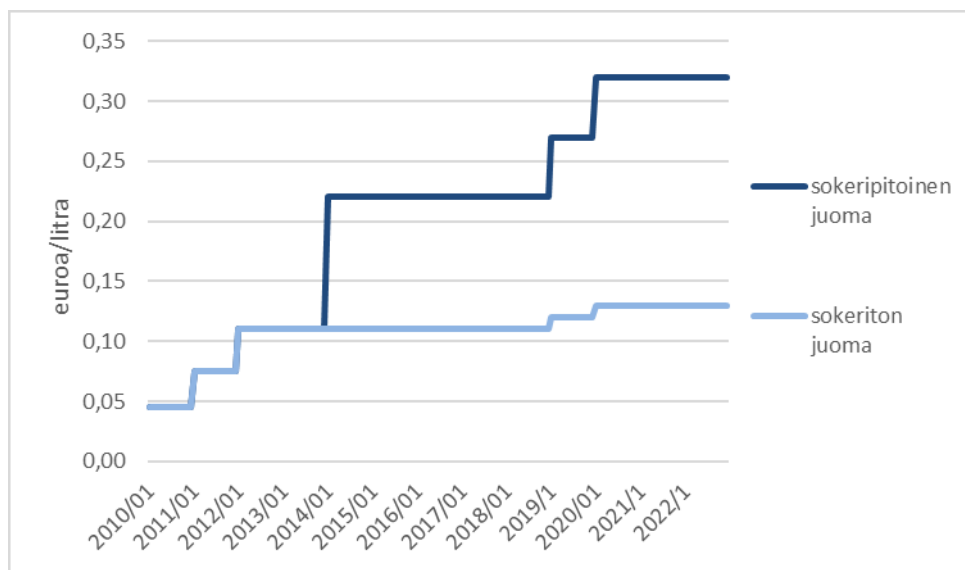
Vuonna 2017 samassa yhteydessä, kun makeisten ja jäätelön valmisteverosta luovuttiin, virvoitusjuomaveron piiristä poistettiin maustamattomat kasvipohjaiset maitoa korvaavat juomat sekä jääpalat (HE 137/2016 vp). Muutoksella yhdenmukaistettiin maidon ja maitoa korvaavien kasvipohjaisten juomien, kuten soijajuoman ja kaurajuoman, verokohtelu. Lain nimi muutettiin laiksi virvoitusjuomaverosta.

Virvoitusjuomaveron verotasoa korotettiin vuoden 2019 alusta (HE 166/2018 vp). Korotus kohdistui kaikkiin virvoitusjuomiin mutta painottui sokeripitoisiin juomiin. Yli 0,5 prosenttia sokeria sisältävien virvoitusjuomien valmistevero nousi 27 senttiin litralta valmista juomaa, ja muiden virvoitusjuomien valmistevero 12 senttiin litralta. Sokeripitoisten juomajauheiden vero korotettiin 172 senttiin kilogrammalta, ja muiden juomajauheiden vero 104 senttiin. Korotuksen tavoitteena oli yhtäältä lisätä valtion verotuloja ja toisaalta vahvistaa veron ohjausvaikutusta sokeripitoisten juomien kulutuksesta sokerittomiin juomiin.

Viimeisin virvoitusjuomaverolain muutos astui voimaan vuoden 2020 alusta, jolloin virvoitusjuomaveroa korotettiin (HE 27/2019 vp). Veronkorotus kohdistui kaikkiin virvoitusjuomiin, mutta painottui sokeripitoisiin juomiin. Yli 0,5 prosenttia sokeria sisältävien virvoitusjuomien valmisteveroa korotettiin 27 sentistä 32 senttiin litralta valmista juomaa. Muiden virvoitusjuomien valmistevero nousi 12 sentistä 13 senttiin litralta. Sokeripitoisten juomajauheiden veroa korotettiin 172 sentistä 204 senttiin kilogrammalta, ja muiden juomajauheiden veroa 104 sentistä 113 senttiin. Samalla virvoitusjuomien verosta vapautetun vuotuisen pientuotannon rajaa nostettiin 50 000 litrasta 70 000 litraan.

Virvoitusjuomaveron verotasojen kehitys on kuvattu alla kuvassa 1, josta ilmenee, kuinka veroero sokeripitoisten ja sokerittomien juomien välillä on vuodesta 2014 vuoteen 2020 kasvanut 11 sentistä litralta yli puolitoistakertaiseksi 19 senttiin litralta.

Kuva 1. Virvoitusjuomaveron verotasojen kehitys vuodesta 2010

Menettelysäännökset ja verovalvonta

Virvoitusjuomia koskevista verotus- ja veronkantomenettelyistä, verovelvollisuudesta, muista verovapauksista ja verovalvonnasta säädetään valmisteverotuslaissa (182/2010), oma-aloitteisten verojen verotusmenettelyistä annetussa laissa (768/2016), jäljempänä *oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylaki*, sekä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelyistä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1355/2016), jäljempänä *oma-aloitteisten verojen verotusmenettelyasetus*.

Valmisteveron alaisia tuotteita on mahdollista valmistaa, jalostaa, varastoida, lähettää tai vastaanottaa väliaikaisen verottomuuden järjestelmässä. Väliaikaisen verottomuuden järjestelmän toimintaperiaatteista säädetään valmisteverotuslaissa. Valmisteveron alaisten tuotteiden valmistus, jalostus ja varastointi verottomuusjärjestelmässä voi tapahtua vain verottomassa varastossa. Tämä edellyttää, että varastonpitäjällä on Verohallinnon tähän tarkoitukseen myöntämä lupa. Verottomassa varastossa saa varastoida vain verottomia tuotteita. Verotetut tuotteet on varastoitava niistä erillään. Varastonpitäjällä on lisäksi muun muassa varastokirjanpitoon ja verottoon siirtoihin liittyviä velvoitteita.

Myös valmisteveron suorittamisvelvollisuudesta ja verovelvollisuudesta säädetään valmisteverotuslaissa. Pääsääntöisesti valmisteveron suorittamisvelvollisuus syntyy silloin, kun valmisteveron alainen tuote luovutetaan Suomessa kulutukseen. Verovelvollinen virvoitusjuomaverosta on muun muassa valtuutettu varastonpitäjä, joka luovuttaa tai jonka puolesta valmisteveron alaiset tuotteet luovutetaan kulutukseen poistamalla ne väliaikaisen verottomuuden järjestelmästä. Lisäksi verovelvollinen on esimerkiksi valmistaja, joka valmistaa tai jalostaa muualla kuin verottomassa varastossa virvoitusjuomia tai osallistuu virvoitusjuomien valmistamiseen tai jalostamiseen. Esimerkiksi mehunpuristus vähittäistavarakaupan mehkoneessa ja virvoitusjuomaveron alaisten tuotteiden valmistus ravitsemusliikkeessä ovat väliaikaisen verottomuusjärjestelmän ulkopuolella tapahtuvaa verollista valmistustoimintaa. Vähittäistavarakauppa ja ravitsemusliike ovat tällöin virvoitusjuomien valmistustoiminnastaan verovelvollisia. Jokainen yksittäinen tuote-erä katsotaan kulutukseen luovutetuksi valmistushetkellä, jolloin myös veron suorittamisvelvollisuus syntyy.

Muiden oma-aloitteisten verojen tavoin virvoitusjuomaveron verokausi on kalenterikuukausi. Verovelvolliset ilmoittavat ja maksavat virvoitusjuomaveron verokausittain niistä tuotteista, joista veron suorittamisvelvollisuus on syntynyt kyseisen verokauden aikana.

Verovelvollisen kirjanpidosta säädetään oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylaissa. Lisäksi tarkempia säännöksiä valmisteverovelvollisen kirjanpidosta on oma-aloitteisten verojen verotusmenettelyasetuksessa. Valmisteveroilmoittaminen perustuu verovelvollisen valmisteverokirjanpitoon. Valmisteverokirjanpito muodostaa myös perustan valvontatoimille, kuten verotarkastukselle. Oma-aloitteisten verojen verotusmenettelyasetuksen mukaan valtuutetun varastonpitäjän ja muun valmisteverovelvollisen, kuten verottomuusjärjestelmän ulkopuolella virvoitusjuomia valmistavan, on pidettävä valmisteverotusta varten sellaista kirjanpitoa, josta käy selville valmisteveron määräämistä ja verotuksen valvontaa varten tarvittavat tiedot.

Valmisteverotus, mukaan lukien virvoitusjuomaverotus, ja sen verovalvonta kuuluvat Verohallinnon tehtäviin. Tullilla on kuitenkin valmisteverotusta koskeva valvontatehtävä ja rikostutkinta. Lisäksi Tulli vastaa Euroopan unionin ulkopuolelta maahantuotavien valmisteveron alaisen tuotteiden verotuksesta tietyissä tilanteissa.

2.1.2 EU-lainsäädäntö

Yleistä

Alkoholijuomista, tupakkatuotteista ja energiatuotteista kannettavat valmisteverot on yhdenmukaistettu EU:ssa siten, että verojen rakenteesta ja vähimmäisverotasoista on säädetty tuotekohtaisilla direktiiveillä. Lisäksi näitä tuotteita koskevat menettelysäännökset on yhdenmukaistettu valmisteveroja koskevasta yleisestä järjestelmästä ja direktiivin 92/12/ETY kumoamisesta annetulla neuvoston direktiivillä 2008/118/EY, jäljempänä *valmisteverotusdirektiivi*. Valmisteverotusdirektiivissä säädetään yleisestä valmisteverotusjärjestelmästä unionin sisällä ja varmistetaan, että tuotteet liikkuvat esteettä jäsenvaltioiden välisessä kaupassa ja että niitä verotetaan asianmukaisella tavalla.

Yhdenmukaistettujen valmisteverojen lisäksi jäsenvaltiot voivat kantaa kansallisia valmisteveroja, kunhan ne noudattavat valmisteverotusdirektiivin ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä *SEUT*, määräyksiä. Valmisteverotusdirektiivin mukaan kansallisten valmisteverojen kantaminen ei saa johtaa rajamuodollisuuksien käyttöönottoon. Merkittävimmät rajoitukset kansallisille veroille asettavat SEUT:n syrjimättömyysperiaate ja valtiontukimääräykset.

Verosyrjintäkielto

SEUT 110 artiklan mukaan jäsenvaltiot eivät saa määrätä muiden jäsenvaltioiden tuotteille korkeampia välittömiä tai välillisiä sisäisiä maksuja kuin ne välittömästi tai välillisesti määräävät samanlaisille kotimaisille tuotteille. Tämä tarkoittaa sitä, että kotimaisilta tuotteilta ja tuontituotteilta kannettavan veron on oltava saman suuruinen ja veron määräytymisperusteiden tulee olla yhdenmukaiset. Syrjimättömyysperiaate on siten otettava huomioon määritettäessä veropohjaa, verotasoja ja verovapauksia. Veroperusteet tulee määritellä muutoinkin sillä tavoin objektiivisesti, ettei verotuksesta muodostu tuontituotteita syrjivää. Esimerkiksi kotimaisia marja- ja hedelmämehuja ei ole mahdollista asettaa verotuksellisesti edullisempaan asemaan kuin tuontimehuja. Tuontituotteiden verotuksen täytyy myös olla hallinnollisesti yhtä yksinkertaista kuin kotimaisten tuotteiden.

Valtiontukimääräykset

Valtiontukisääntely on osa EU:n kilpailuoikeutta, jonka tarkoituksena on taata tasavertaiset kilpailuolosuhteet koko EU:n alueella. Valtiontukisääntelyn keskeinen normisto sisältyy SEUT 107–109 artikloihin. Valtiontukisääntöjen tarkoitus on asettaa rajoitukset sille, millaisilla taloudellisilla keinoilla jäsenvaltiot voivat tukea ja kannustaa yritysten toimintaa.

SEUT:n määräykset rajoittavat valtiontukien käyttöä talouspolitiikan välineenä. Jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannon alaa, ei sovellu yhteismarkkinoille siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Myös kansallisten verojen on oltava yhteensopivia valtiontukisääntöjen kanssa. Verotukien osalta tulee erityisesti ottaa huomioon kilpailun vääristyminen ja tuen valikoivuus. Verojärjestelmän tulee olla sellainen, ettei kenenkään voida katsoa saavan perusteetonta kilpailuetua esimerkiksi verovapautuksen tai veron soveltamisalan ulkopuolelle jättämisen vuoksi. Fiskaalisin perustein kannettavan veron veropohjan rajauksia ei kuitenkaan ole toistaiseksi pidetty valtiontukimielessä ongelmallisina EU-tuomioistuimen oikeuskäytännössä.

Veron porrastamista ei pidetä EU:n valtiontukisääntelyn perusteella valtiontukena, jos se on verojärjestelmän luonteen ja rakenteen mukainen ja sitä sovelletaan johdonmukaisesti. Esimerkkinä tällaisesta toimenpiteestä voidaan pitää veron porrastamista tuotteen haitallisen ominaisuuden perusteella. Muita vähemmän haittaa aiheuttava tuote voidaan verottaa muita lievemmin ilman, että asia tulisi arvioitavaksi valtiontukena. Veron perusteen tulee kuitenkin olla objektiivinen veron tavoitteen kannalta, ja sitä tulee soveltaa yhdenmukaisesti kaikkiin kilpaileviin tuotteisiin.

Euroopan komissio vastaa EU:n valtiontukisääntöjen mukaisuuden valvonnasta. Valtiontuki-valvonnan tavoitteena on taata tasaveroiset toimintaolosuhteet eri jäsenvaltioissa toimivien yritysten välillä ja minimoida jäsenvaltioiden keskinäinen kilpailu valtiontuilla. Tukea myöntävän viranomaisen vastuulla on arvioida, sisältääkö toimenpide EU:n valtiontukisääntöjen mukaista tukea. Jos kyse on valtiontuesta, viranomaisen on ennen tuen täytäntöönpanoa selvittettävä tuen hyväksyttävyys ja tarvittaessa noudatettava toimenpiteeseen soveltuvaa ilmoitusmenettelyä. Tukia, jotka edellyttävät ennakkoilmoitusta, ei saa panna täytäntöön ennen kuin komissio on hyväksynyt asian. Poikkeukset ennakkoilmoitusmenettelystä koskevat vähämerkityksellistä de minimis -tukea ja ryhmäpoikkeusten piiriin kuuluvia tukia.

Jos komissio katsoo verojärjestelmän sisältävän SEUT 107 artiklan mukaista kiellettyä valtiontukea, se vaatii jäsenvaltiota poistamaan tuen tai muuttamaan sitä. Jäsenvaltio voidaan lisäksi velvoittaa perimään tuensaajalta laitton valtiontuki takaisin 10 vuoden ajalta korkoineen. Ennen EU:n jäsenyyttä käyttöönotettu tuki katsotaan tietyin edellytyksin voimassa olevaksi tueksi, johon eivät tule sovellettaviksi tuen takaisinperintää koskevat periaatteet. Jos jäsenvaltio ei noudata komission tekemää päätöstä asetetussa määräajassa, komissio voi saattaa asian EU-tuomioistuimen käsiteltäväksi. Kysymyksen siitä, onko kyseessä kielletty valtiontuki vai ei, ratkaisee viime kädessä EU-tuomioistuin.

Jos jäsenvaltio katsoo, ettei toimenpiteeseen sisälly SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea, mutta asiasta on kuitenkin tarpeen saada oikeudellinen varmuus, asia voidaan saattaa komission tutkittavaksi tekemällä oikeusvarmuusilmoitus. Oikeusvarmuusilmoituksen tekeminen ei aiheuta estettä suunnitellun toimenpiteen täytäntöönpanolle, vaan toimenpide on mahdollista laittaa täytäntöön jo ennen komission hyväksyntää.

2.2 Elintarvikkeista annettavat tiedot

Yleistä

Yleiset periaatteet, vaatimukset ja velvollisuudet, jotka liittyvät elintarviketietoihin ja erityisesti elintarvikkeiden merkintöihin sisältyvät elintarviketietojen antamisesta kuluttajille annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) N:o 1169/2011, jäljempänä *elintarviketietoasetus*. Elintarvikkeista annettavia tietoja koskevan sääntelyn tarkoituksena on kuluttajan valistaminen sekä suojaaminen terveysvaaroilta ja taloudellisilta tappioilta. Elintarviketietoasetus on suoraan Suomessa sovellettavaa lainsäädäntöä, ja sitä sovelletaan elintarvikealan toimijoihin elintarvikeketjun kaikissa vaiheissa silloin, kun niiden toiminta liittyy elintarviketietojen antamiseen kuluttajille. Sitä sovelletaan kaikkiin elintarvikkeisiin, jotka on tarkoitettu loppukuluttajille.

Elintarvikkeesta annettavat tiedot eivät saa johtaa ostajaa harhaan elintarvikkeen ominaisuuksien, koostumuksen, luonteen, määrän, alkuperän, valmistus- tai tuotantomenetelmän tai muun vastaavan seikan suhteen. Elintarvikkeella ei myöskään saa ilmoittaa olevan sellaisia erityisiä vaikutuksia tai ominaisuuksia, joita sillä ei ole tai joiden suhteen se ei poikkea muista vastaavista elintarvikkeista.

Pakatut elintarvikkeet

Elintarviketietoasetuksen mukaan valmiiksi pakatuilla elintarvikkeilla tarkoitetaan elintarvikkeita, jotka on ennen myyntiä valmiiksi suljettu pakkaukseen kokonaan tai osittain siten, että pakkauksen sisältöä ei voida muuttaa avaamatta tai rikkomatta pakkausta.

Pakattujen elintarvikkeiden pakolliset pakkausmerkinnät on lueteltu elintarviketietoasetuksessa. Elintarvikkeen pakkauksessa tulee ilmoittaa muun muassa elintarvikkeen nimi, ainesosaluettelo, tiettyjen ainesosien tai ainesosaryhmien määrät, sisällön määrä, käyttöohje ja ravintoarvo. Pakkausmerkintöjen on elintarviketietoasetuksen mukaan oltava helposti havaittavia, riittävän isokokoisin kirjaimin tehtyjä, helposti luettavia, ymmärrettäviä ja pysyvällä tavalla tehtyjä. Niitä ei myöskään saa peittää, hämärtää tai katkaista millään muulla kirjallisella tai kuvallisella esityksellä.

Ainesosaluettelo ja ravintoarvoilmoitus

Ainesosaluettelo tulee sisällyttää pakattujen elintarvikkeiden pakkausmerkintöihin. Ainesosaluettelo on otsikoitava, ja sen on sisällettävä kaikki ainesosat painon mukaan alenevassa järjestyksessä sellaisina kuin ne ilmoitettiin niiden käyttöhetkellä elintarvikkeen valmistusprosessissa. Lisätty vesi ja haihtuvat aineet ilmoitetaan kuitenkin valmiissa tuotteessa olevien paino-osuuksien mukaisessa järjestyksessä. Elintarviketietoasetuksen mukaan ainesosalla tarkoitetaan elintarvikkeen tuotannossa tai valmistuksessa käytettyä ainetta tai tuotetta, aromit, elintarvikelisiä aineita ja elintarvike-entsyymejä sekä koostetun ainesosan osat mukaan lukien, joka on mukana lopullisessa tuotteessa sellaisenaan tai jossakin muussa muodossa. Jäämiä ei pidetä ainesosana.

Elintarviketietoasetuksen mukaan ainesosaluetteloon ei kuitenkaan tarvitse sisällyttää ainesosan sisältämiä aineita, jotka on valmistuksen aikana väliaikaisesti erotettu ja myöhemmin palautettu ylittämättä alkuperäisiä määriä, esimerkiksi mehua tiivistettäessä talteen otettua aromia. Myöskään elintarvikelisiä aineita ja elintarvike-entsyymejä, jotka ovat elintarvikkeessa yksinomaan siksi, että ne sisältyivät yhteen tai useampaan elintarvikkeen ainesosaan elintarvikelisiä aineista.

annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1333/2008 18 artiklan siirto-periaatteen mukaisesti, ei tarvitse ilmoittaa ainesosaluettelossa edellyttäen, että niillä ei ole teknologista vaikutusta lopputuotteessa. Vaikutusta voi arvioida esimerkiksi aineen käyttömäärän perusteella. Poikkeuksen tästä muodostavat elintarviketietoasetuksen liitteessä II luetellut allergioita ja intoleransseja aiheuttavat aineet ja tuotteet, jotka on mainittava selkeästi kunkin asianomaisen ainesosan osalta.

Ainesosat on ilmoitettava niiden yksilöllisellä nimellä EU:n elintarviketietolainsäädännön mukaisesti. Ainesosat voi ilmoittaa myös elintarviketietoasetuksen liitteessä VII.B mainituilla ryhmänimillä. Ryhmänimi ”sokeri” kattaa kaikki sakkaroosiryhmät. Jos elintarvikkeen valmistuksessa on käytetty muuta sokeria kuin sakkaroosia, tulee se ilmoittaa ainesosaluettelossa omalla nimellään, esimerkiksi hedelmäsokeri tai hunaja. Ainesosien ilmoittamisvelvollisuudesta on elintarviketietoasetuksessa säädetty eräitä poikkeuksia. Ainesosaluetteloa ei vaadita esimerkiksi tuoreista hedelmistä ja vihanneksista, mukaan lukien peruna, joita ei ole kuorittu, paloitetu tai muutoin vastaavalla tavalla käsitelty. Ainesosaluetteloa ei myöskään vaadita hiilihapotetusta vedestä, jonka nimityksestä käy ilmi, että siihen on lisätty hiilihappoa.

Elintarviketietoasetuksessa säädetään myös ravintoarvoilmoituksesta. Ravintoarvoilmoituksella ilmoitetaan lopullisen tuotteen ravintoarvotiedot, ja se on sisällytettävä lähes kaikkien pakattujen elintarvikkeiden pakkausmerkintöihin. Ravintoarvoilmoituksen on sisällettävä tiedot tuotteen energiamäärästä kilojouleina ja kilokaloreina ilmaistuna sekä rasvan, tyydyttyneiden rasvojen eli rasvahappojen, hiilihydraattien, sokereiden, proteiiniin ja suolan määrä grammoina. Ravintoarvoilmoituksessa sokereilla tarkoitetaan elintarvikkeissa olevia monosakkarideja ja disakkarideja, mutta ei polyoleja.

Pakkaamattomat elintarvikkeet

Myös pakkaamattomista elintarvikkeista on annettava eräitä tietoja kuluttajille. Elintarviketietoasetuksessa on kuitenkin jätetty jäsenvaltioille liikkumavaraa pakkaamattomien elintarvikkeiden elintarviketietojen suhteen. Pakkaamattomista elintarvikkeista annettavista yleisistä tiedoista säädetään kansallisesti elintarviketietojen antamisesta kuluttajalle annetussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (834/2014).

Pakkaamattomalla elintarvikkeella tarkoitetaan loppukuluttajalle tarkoitettua elintarviketta, jonka kuluttaja itse pakkaa, joka pakataan kuluttajan pyynnöstä elintarvikkeen luovutuspaikassa, joka on valmiiksi pakattu elintarvikkeen luovutuspaikassa välitöntä myyntiä varten tai joka tarjoillaan elintarvikkeen luovutuspaikassa loppukuluttajalle valmiiksi nautittavaksi.

Vähittäismyyntipaikassa luovutettavista pakkaamattomista elintarvikkeista on ilmoitettava muun muassa tiedot elintarvikkeen nimestä ja ainesosista. Tarjoilupaikassa luovutettavista pakkaamattomista elintarvikkeista ei kuitenkaan tarvitse ilmoittaa muita ainesosatietoja kuin allergienien ja intoleranssin aiheuttajat. Vähittäismyynti- tai tarjoilupaikassa luovutettavista pakkaamattomista elintarvikkeista ei tarvitse ilmoittaa ravintoarvoa.

Lähtökohtana on, että pakolliset tiedot pakkaamattomista elintarvikkeista on ilmoitettava loppukuluttajalle kirjallisesti elintarvikkeen vähittäismyynti- tai tarjoilupaikassa. Tietojen tulisi olla helposti havaittavissa pakkaamattoman elintarvikkeen läheisyydessä selkeässä esitteessä, taulussa tai muulla vastaavalla tavalla, esimerkiksi sähköisellä näytöllä. Tiedot voi antaa myös suullisesti kuluttajan pyynnöstä edellyttäen, että elintarvikkeen luovutuspaikassa selkeästi ja näkyvästi ilmoitetaan, että tieto on saatavissa pyydettäessä ja tiedot ovat kirjallisessa tai sähköisessä muodossa henkilökunnan ja valvontaviranomaisten saatavilla.

Elintarviketietojen valvonta

Elintarvikevalvonnasta säädetään virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2017/625 (virallista valvontaa koskeva asetus), jäljempänä *elintarvikevalvonta-asetus*, ja elintarvikelaissa (297/2021). Elintarviketurvallisuuden lisäksi elintarvikevalvonnan tavoitteena on varmistaa, että elintarvikkeet tai niistä annettavat tiedot eivät johda kuluttajaa harhaan ja että toiminta, tuotteet ja tuotteista annettavat tiedot täyttävät elintarvikelainsäädännön vaatimukset.

Elintarvikealan toimijoiden valvonta on pääasiallisesti kunnan vastuulla. Aluehallintoviraston tehtävänä on ohjata ja arvioida alueellaan olevien kuntien suorittamaa elintarvikevalvontaa. EU:n jäsenvaltioista ja EU:n ulkopuolelta tuotavia muita kuin eläinperäisiä elintarvikkeita valvoo Tulli. Ruokavirasto valvoo EU:n ulkopuolelta tuotavia eläimistä saatavia elintarvikkeita.

Elintarvikealan toimijan on tehtävä ilmoitus tai hakemus elinkeinotoiminnasta valvontaviranomaiselle rekisteröintiä varten. Elintarvikealan toimijoilla on elintarvikelain mukaan oltava järjestelmä, jonka avulla toimija tunnistaa ja hallitsee toimintaansa liittyvät vaarat ja varmistaa, että sen toiminta ja elintarvikkeet täyttävät elintarvikesääntelyn vaatimukset. Valvontaviranomaiset arvioivat yrityksen omavalvonnan toimivuutta ja riittävyyttä. Valvonnan suorittamiseksi voidaan tehdä esimerkiksi tarkastuksia valvontakohteessa, ottaa tarvittavia näytteitä sekä tutustua asiakirjoihin ja elintarviketietoihin. Valvontaviranomaiset tekevät elintarvikevalvontaa kaikissa tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheissa. Elintarvikevalvonta-asetus edellyttää valvontaviranomaisten suorittamalta elintarvikevalvonnalta säännöllisyyttä, riskiperusteisuutta ja tarkoituksenmukaista tiheyttä. Myös kuluttajat voivat antaa valvontaviranomaisille palautetta esimerkiksi puutteista elintarvikkeiden pakkausmerkinnöissä.

Valvontaviranomaiset voivat elintarvikelain mukaan määrätä kuluttajaa korjaamaan epäkohdan muun muassa, jos elintarvikkeesta annetut tiedot voivat aiheuttaa vaaraa ihmisen terveydelle tai johtaa kuluttajaa harhaan. Elintarvikesäännösten vastaisuus määrätään korjattavaksi välittömästi tai valvontaviranomaisen asettamassa määräajassa. Valvontaviranomainen voi myös määrätä elintarvikkeen poistettavaksi markkinoilta muun muassa, jos siitä annettavat tiedot ovat olennaisesti säännösten vastaisia. Valvontaviranomainen voi tarvittaessa tehostaa antamaansa määräystä uhkasakolla. Elintarvikealan toimijalle voidaan myös määrätä vähintään 300 euron ja enintään 5 000 euron elintarvikevalvonnan seuraamusmaksu, jos toimija harjoittaa elintarvikkeiden markkinointia säännösten vastaisella tavalla.

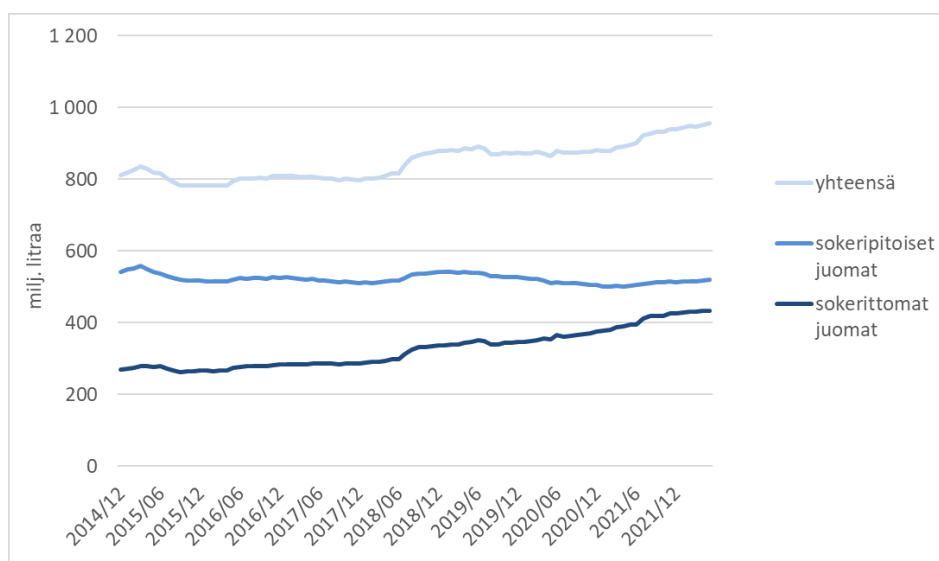
2.3 Käytäntö

2.3.1 Virvoitusjuomien kulutus ja verotuotot

Virvoitusjuomia verotettiin vuonna 2021 noin 930 miljoonaa litraa. Kuten alla olevasta kuvasta 2 ilmenee, sokeripitoisten juomien kulutus on ollut suhteellisen vakaata, kun taas sokerittomien

juomien verollinen kulutus on kasvanut. Sokerittomien juomien osuus veropohjasta on kasvanut noin kolmanneksesta noin 45 prosenttiin vuoden 2014 jälkeen. Sokerittomien juomien kulutuksen kasvu johtuu ennen kaikkea tullitariffin nimikkeeseen 2202 kuuluvien sokerittomien limonadien ja makuvesien kulutuksen kasvusta. Virvoitusjuomaveron veropohjaan on myös tehty ajanjaksolla eräitä vähäisiä tarkennuksia, kuten maustamattomien kasvipohjaisten maitoa korvaavien juomien sekä jääpalojen poistaminen veropohjasta vuoden 2017 alusta.

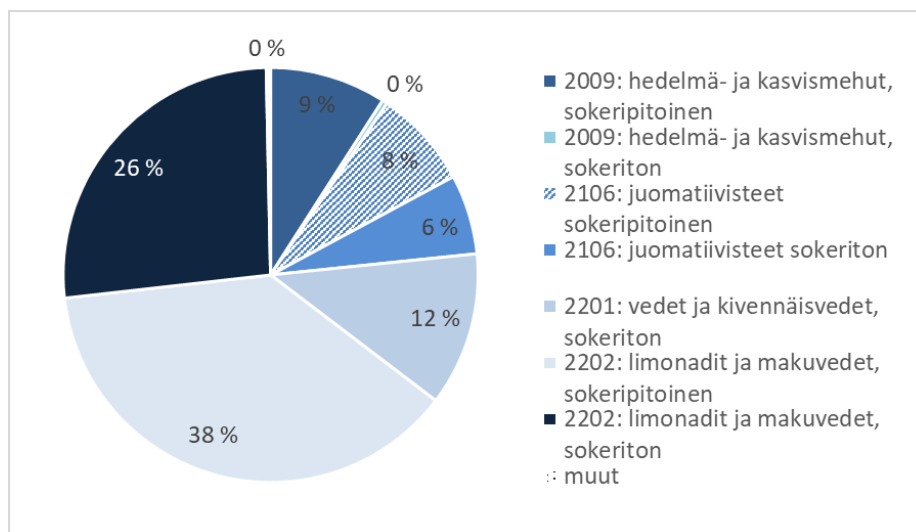
Kuva 2. Verotettujen sokeripitoisten ja sokerittomien juomien määrän kehitys, liukuva 12 kuukauden summa

Virvoitusjuomien verollisesta kulutuksesta selvästi suurin ryhmä on nimikkeen 2202 erilaisista limonadeista ja maustetuista vesistä koostuva tuoteryhmä, joka muodosti noin kaksi kolmasosaa veropohjasta vuonna 2021. Nimikkeen 2106 mehutiivisteiden ja kiinteiden juoma-ainesten osuus veropohjasta oli noin 14 prosenttia ja nimikkeen 2201 vesien osuus noin 12 prosenttia. Nimikkeen 2009 hedelmä- ja kasvispohjaisten täysmehujen osuus oli noin 9 prosenttia.

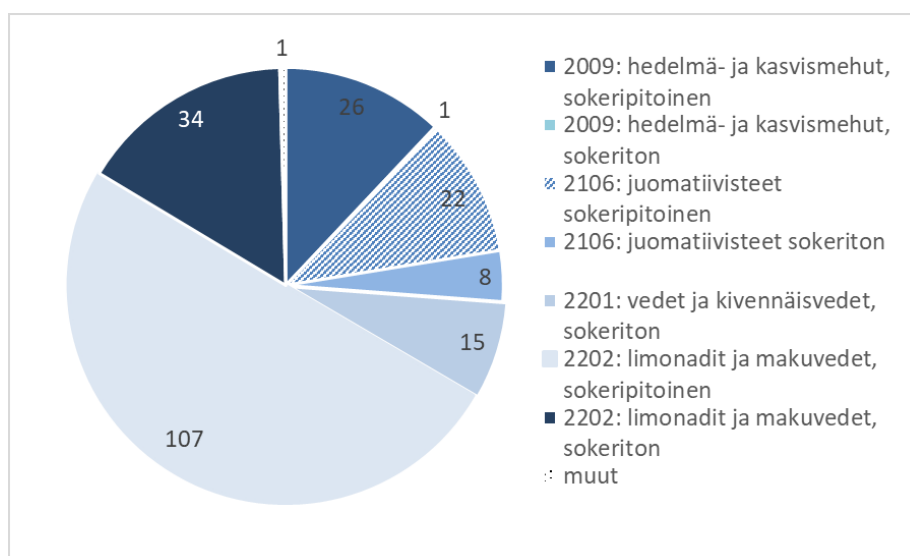
Sokeripitoisten juomien kulutuksen jakautumisesta eri sokeripitoisuuden juomiin ei ole käytettävissä julkisia tietoja. Voidaan arvioida, että tyypillisesti sokeripitoisten juomien sokeripitoisuus on noin 8–10 grammaa sokeria 100 millilitrassa juomaa. Kauppojen valikoimista löytyy juomia, joiden sokeripitoisuus on selvästi tätä korkeampi, mutta toisaalta etenkin nimikkeen 2202 juomavalikoimasta löytyy myös merkittävästi juomia, joiden sokeripitoisuus on matalampi.

Kuva 3. Virvoitusjuomaveron veropohjan jakautuminen veroluokittain vuonna 2021, prosenttia

Virvoitusjuomaverokertymän arvioidaan olevan noin 213 miljoonaa euroa vuonna 2023. Kuten alla olevasta kuvasta ilmenee, verokertymästä kolme neljäsosaa kertyy sokeripitoisten juomien kulutuksesta, koska niiden verotaso on 2,5-kertainen sokerittomien juomien veroon nähden.

Kuva 4. Virvoitusjuomaveron arvioidun verokertymän jakautuminen tuoteryhmittäin vuonna 2023, miljoonaa euroa

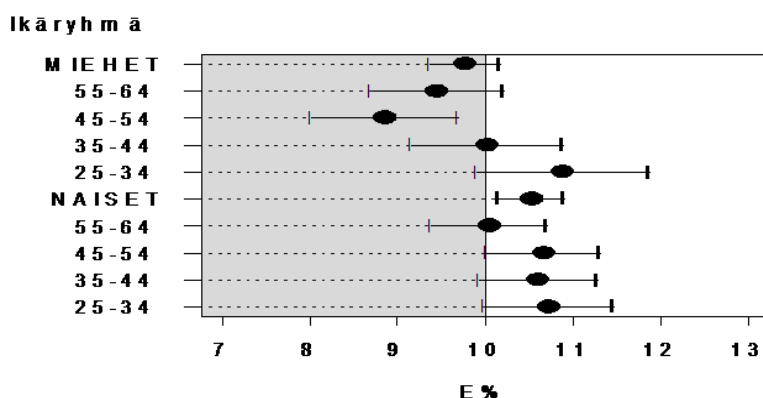

2.3.2 Suomalaisen sokerinsaanti

Sokerin käyttö ja kansanterveydellinen merkitys Suomessa

Maailman terveysjärjestö julkaisi vuonna 2016 suosituksia lihavuuden ja diabeteksen yleistymisen hillitsemiseksi (WHO 2015: Fiscal Policies for Diet and Prevention of Noncommunicable Diseases; WHO 2016: Report of the Commission on Ending Childhood Obesity). Järjestö suositteli muiden toimenpiteiden ohella tehokkaan sokeripitoisiin juomiin kohdistuvan veron käyttöönottoa kyseisten tuotteiden kulutuksen vähentämiseksi. Järjestö on arvioinut runsaan sokerin käytön olevan haitallista terveydelle ja suosittaa, että lisättyä sokeria olisi ruokavaliossa korkeintaan 10 prosenttia, mieluiten 5 prosenttia kokonaisenergiasta (WHO 2015: Guideline: Sugars intake for adults and children). Alla olevasta kuvasta ilmenee sokerin saanti kokonaisenergiasta suomalaisilla aikuisilla verrattuna suositukseen FinRavinto 2017 -tutkimuksen perusteella (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen raportti 12/2018).

Kuva 5. Sokerin saanti aikuisilla kokonaisenergiasta verrattuna suositukseen (10 energiapro-senttia) FinRavinto 2017 -tutkimuksen perusteella.

Suomalaiset ruoankäyttötutkimukset ovat osoittaneet, että lisättyä sokeria on erityisen runsaasti lasten ja nuorten ruokavaliossa, etenkin juomissa.

Eri tutkimuksista koottujen tietojen perusteella suomalaisten sokerin saannin lähteet vaihtelevat iän, sukupuolen ja sosioekonomisen taustan perusteella. Seuraavasta taulukosta ilmenevät sokerin lähteet ikäryhmittäin ja sukupuolen mukaan jaoteltuina.

Taulukko 1. Suomalaisen sokerinsaanti eri elintarvikkeista eri tutkimuksista kerättynä vuosina 2015–2020

	Sakkaroosin saanti		
	E-%	g/vrk	Tärkeimmät lähteet
Naiset			
25-64 v.	10,5	43	Hedelmät, marjat sekä hedelmä- ja marjaruoat (26 %), sokeri ja makeiset (21 %), kahvileipä (17 %), maitovalmisteet (15 %) ja juomat (14 %)
65-74 v.	9,3	22	Hedelmät, marjat sekä hedelmä- ja marjaruoat (36 %), kahvileipä (19 %), juomat (16 %), sokeri ja makeiset (11 %), ja maitovalmisteet (10 %)
Miehet			
25-64 v.	9,7	53	Juomat (25 %), sokeri ja makeiset (23 %), hedelmät, marjat sekä hedelmä- ja marjaruoat (21 %), kahvileipä (15 %) ja maitovalmisteet (11 %)

65-74 v.	9,3	44	Hedelmät, marjat sekä hedelmä- ja marjaruoat (31 %), juomat (20 %), sokeri ja makeiset (20 %), kahvileipä (18 %) ja maitovalmisteet (6 %)
Lapset			
3 v.	13	41	Mehujuomat (27 %), sokeripitoiset maitovalmisteet (25 %), suklaa ja makeiset (12 %), makeat leivonnaiset (11 %), hedelmä- ja marjakeitot (8 %)
6 v.	13		

Suomessa on seurattu aikuisväestön ruoankäyttöä ja ravintoaineiden saantia vuodesta 1982 alkaen FinRavinto-tutkimuksissa (Ravitsemus Suomessa FinRavinto 2017 -tutkimus ja Kaartinen ym. 2021 Lääkärilehti - Aikuisväestön ruoankäytön ja ravintoaineiden saannin muutokset vuosina 1997–2017: kansallinen FinRavinto-tutkimus). Ne on toteutettu viiden vuoden välein osana Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kansallisia väestön terveystarkastustutkimuksia. Ruoankäyttöä on tutkittu ruokapäiväkirjoilla vuoteen 1992 asti ja haastatteluilla vuodesta 1997 alkaen sekä keräämällä veri- ja virtsanäytteitä ravitsemuksen biomarkerianalyysiin. Tutkimuksissa havaitut ruokavaliomuutokset ovat olleet yhteydessä seerumin kolesterolitasojen sekä verenpaineen laskuun kuluneina vuosikymmeninä.

Väestön hyvään ravitsemustilanteeseen tähtäävä ravitsemuspolitiikka ja terveydenhuollon toimijoiden tarjoama ravitsemusohjaus edellyttävät luotettavaa tietoa ravitsemuksen nykytilasta sekä pidemmän aikavälin muutoksista. FinRavinto-tutkimuksissa on raportoitu myös energia- ja ravintoaineiden, kuidun sekä eräiden vitamiinien ja kivennäisaineiden saannin muutoksia aikuisväestössä vuodesta 1997 vuoteen 2017.

Sokerin ja makeisten sekä sokerilla makeutettujen juomien kulutuksessa tapahtui vain vähän muutosta 20 vuoden aikavälillä. Sakkaroosin saanti väheni vuosien 2012 ja 2017 välillä, mikä voi olla seurausta arkiruokailussa tärkeiden elintarvikeryhmien, esimerkiksi jogurttien, sakkaroosipitoisuuksien pienentymisestä tai sokeripitoisiin elintarvikkeisiin kohdistuvasta aliraportoinnista. Miehillä sokeroitujen limonadien ja mehujen kulutus ei eronnut vuosien 1997 ja 2017 vertailussa. Miehillä sokerin ja makeisten kulutus väheni vuodesta 2012 vuoteen 2017. Naisilla sokeroitujen juomien sekä sokerin ja makeisten kulutus pysyi samalla tasolla yli tutkimusjakson.

Lasten ja nuorten sokerinsaanti

Sokerin merkitys eri ikäisten lasten ja nuorten energianlähteenä on suositusta suurempi ja runsaampaa kuin aikuisväestöllä. Alle 10-vuotiailla lapsilla valtaosa lisättyä sokeria sisältävistä juomista on maitopohjaisia, esimerkiksi juotavia jogurtteja ja mehuja, teini-ikäisillä limonadeja ja energiajuomia. Yläasteikäiset pojat käyttävät tyttöjä enemmän limonadeja ja energiajuomia.

Maistuva koulu -hankkeessa aineistoa kerättiin vuosina 2018–2020 viidestä kunnasta. Virvoitus- ja energiajuomien käytöstä välipaloina kysyttiin 3.–6. luokkalaisilta. Aineisto kattoi 2 773 lasta. Kaikki luokka-asteet mukaan luettuina limonadeja tai energiajuomia välipaloina raportoi käyttävänsä kerran viikossa 19,8 prosenttia, 2–4 päivänä viikossa 15,8 prosenttia, 5–6 päivänä viikossa 3,1 prosenttia, kerran päivässä 1,4 prosenttia ja useita kertoja päivässä 2,2 prosenttia lapsista. Pojilla käyttö oli yleisempää kuin tytöillä.

Sokeri ja terveyshaitat

Sokerista saadaan energiaa, joka vaikuttaa painoon. Jos ihminen saa energiaa enemmän kuin kuluttaa, hän lihoo. Sokerilla makeutettujen juomien, kuten limonadien ja mehujen, runsaan

käytön on havaittu olevan yhteydessä ylipainoon sekä lapsilla että aikuisilla. Lihavuus yleistyy erityisesti lapsilla, nuorilla ja nuorilla aikuisilla. Lihavuuden esiintyvyydessä on sosioekonomisia terveyseroja. Lihavuus on huomattavasti yleisempää vähän koulutettujen keskuudessa, ja perhetausta heijastuu myös lasten asemaan; vähän koulutettujen äitien lapset ovat lihavampia. Lihavan henkilön, jonka painoindeksi on yli 30, riski sairastua tyypin 2 diabetekseen on 7,2-kertainen suhteessa normaalipainoisen riskiin. Diabetesta sairastaa jo yli 500 000 suomalaista, ja tauti vie 15 prosenttia terveydenhuollon menoista. Ennusteen mukaan sairastuneiden määrä voi jopa kaksinkertaistua seuraavien 10–15 vuoden aikana.

Sokerilla makeutettujen limonadien ja mehujen runsaan käytön on havaittu olevan yhteydessä lisääntyneeseen tyypin 2 diabeteksen vaaraan. Runsas ja toistuva sokerin käyttö on myös yhteydessä hammaskariekseen.

2.4 Nykytilan arviointi

Virvoitusjuomavero ohjauskeinona

Terveysperusteisia veroja perustellaan usein sillä, että kuluttajat eivät välttämättä kulutuspäätöksissään ota huomioon itselleen tai muulle yhteiskunnalle tulevaisuudessa realisoituvia terveyshaittoja ja -kustannuksia. Tällöin ohjaavalla verolla voitaisiin korjata kuluttajien käyttäytymistä huomioimaan nämä vaikutukset. Ongelmana kuitenkin on, että veroa ei välttämättä voida kohdentaa oikein terveydelle haitallisiin tuotteisiin, että verotasoa ei kyetä mitoittamaan oikein tai että vero ei vaikuta kulutukseen. Veron toimeenpanosta aiheutuvat hallinnolliset kustannukset niin julkiselle hallinnolle kuin yrityksille voivat myös nousta merkittäviksi ottaen huomioon, että etenkin valmisteveroihin liittyy mittavia raportointi- ja seurantavelvoitteita. Sitä riskinä on, että verosta aiheutuvat terveyshyödyt jäävät pienemmiksi kuin siitä aiheutuvat yhteiskunnalliset kustannukset.

Terveysohjauksen kohdentaminen juomiin lieventää ongelmia siksi, että juomien terveyshaitta on määriteltävissä niiden sisältämäksi sokeriksi. Usein juomien kulutuksesta ei myöskään pääsääntöisesti voida katsoa syntyvän ravitsemuksellista hyötyä, jolloin niiden kulutuksen vähentämisestä ei voitaisi katsoa olevan terveydellistä haittaa eri väestöryhmissä. Lisäksi juomat eivät tuo kylläisyyden tunnetta, joten niitä voi nauttia enemmän kuin kiinteitä elintarvikkeita, mikä voi lisätä sokerin saantia. Juomien kokonaissokeripitoisuuteen perustuvan vero-ohjauksen on myös todettu Suomessa vaikuttaneen kulutukseen toivotulla tavalla ja vähentäneen juomien sisältämän sokerin kulutusta (Kosonen T. & Savolainen R., Makeisveron vaikutus makeisten hintoihin ja kulutukseen, Palkansaajien tutkimuslaitos, Raportteja 38, 2019). Keskeinen syy onnistuneelle vero-ohjaukselle on se, että korkean sokeripitoisuuden juomille löytyy kuluttajien näkökulmasta riittävän samankaltaisia vähäsokerisia tai sokerittomia korvaavia tuotteita, joihin kulutus voi siirtyä. Juomat ovat myös suhteellisen selkeästi määriteltävissä oleva tuoteryhmä ja verovelvollisten määrä on rajallinen, mikä pienentää veronkannon hallinnollisia kustannuksia.

Nykyinen virvoitusjuomaveron porrastus merkitsee, että sokerittoman ja sokeripitoisen juoman veroero on 19 senttiä litralta, mutta kaikkien sokeripitoisten juomien vero on saman suuruinen juoman sokeripitoisuudesta riippumatta.

Kotimaisten marja- ja hedelmämehujen verokohtelu

Vuoden 1940 virvoitusjuomien valmisteveroa koskeneella lailla pyrittiin verotuoton saamisen lisäksi vähentämään keinotekoisten virvoitusjuomien kulutusta ja tätä kautta edistämään kotimaisten hedelmien ja marjojen käyttöä juomateollisuudessa. Mehutiivisteitä verotettiin, mutta

veroa ei kannettu eräistä marjoista, kuten herukasta, karpalosta, mustikasta, puolukasta ja tyrnimarjasta, valmistetuista juomista kotimaisen tuotannon suojaamiseksi. EU-jäsenyyden myötä kotimaisista marjoista valmistettujen juomien verovapaus poistettiin tuontituotteita syrjivänä ja siten EU-säännösten vastaisena.

Virvoitusjuomien pienvalmistus rajattiin virvoitusjuomaveron ulkopuolelle vuoden 1999 alusta. Veroa ei kannettu, jos juomat oli valmistanut muista alan toimijoista riippumaton valmistaja, jonka vuosituotanto oli enintään 50 000 litraa virvoitusjuomaa. Muutoksella haluttiin välttää tilanteet, joissa sekä verottajan että verovelvollisen hallinnollisen työn määrä ja kustannukset ovat kohtuuttoman suuret kannetun veron määrään nähden. Nähtiin, että lakiin otettu 50 000 litran vuosituotannon määrä rajaa veron ulkopuolelle suuren osan hedelmä-, marja- ja kasvis-mehujen pienvalmistuksesta, jota harjoitetaan erityisesti maatalouden sivuelinkeinona. Pienvalmistajien verovapaus koski yhtäläisesti myös toisessa EU:n jäsenvaltiossa sijaitsevassa pienyrityksessä tuotettuja virvoitusjuomia sekä EU:n ulkopuolelta Suomeen tuotuja virvoitusjuomia. Vuoden 2020 alusta pienvalmistuksen vuosituotannon raja nostettiin 70 000 litraan virvoitusjuomien pienvalmistuksen tukemiseksi hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti.

Virvoitusjuomaveron nykyinen veropohja on veron fiskaalisen tavoitteen mukaisesti laaja. Fiskaalisen veron tuleekin kattaa juomat riittävän laajasti, jotta vero kohtelee juomia tavoitteeseensa nähden neutraalisti. Yksittäisten tuotteiden tai tuoteryhmien rajaaminen pois fiskaalisen veron veropohjasta on valtiontukisäännösten valossa ongelmallista. Jos veropohjasta rajataan pois jokin juoma tai juomaryhmä, nousee veronalaisten ja veron ulkopuolella olevien tuotteiden välisistä rajauksista esiin veropohjan syrjivyyteen ja valtiontukeen liittyviä kysymyksiä. Näihin kysymyksiin liittyen marjamehuilta poistettiin verovapaus EU:iin liikeyttäessä. Samasta syystä makeisten verottamisesta luovuttiin kahteen otteeseen, ensin vuoden 2000 ja sitten vuoden 2017 alusta, ja veron ulkopuolella olleet maustamatonta maitoa korvaavat tuotteet vapautettiin verosta samoin vuoden 2017 alusta.

Valtiontukikantelut

Euroopan komissiolle on tehty vuosina 2013–2021 yhteensä kolme virvoitusjuomaveron veropohjan rajauksiin liittyvää valtiontukikantelua, joissa katsottiin virvoitusjuomaveron sisältävän kiellettyä valtiontukea veron ulkopuolelle jääville tuotteille. Kanteluista yksi koski veropohjaa siltä osin kuin maustamatonta maito oli rajattu veron ulkopuolelle mutta sitä korvaavat maustamattomat kasvipohjaiset juomat, kuten kaura- ja soijajuomat, kuuluivat veron piiriin. Toinen kantelu koski puolestaan virvoitusjuomaveron veropohjan määrittelyä laajemmin.

Kahden ensinnä mainitun kantelun osalta komissio ilmoitti epävirallisena kantanaan, että nyky-muotoiseen, tullitariffin nimikkeisiin sidottuun ja fiskaalisiin perustein kannettavaan veroon voi sisältyä kielletyksi valtiontueksi katsottavia elementtejä. Kasvipohjaisten juomien ja maidon erilaista verokohtelua voitiin pitää virvoitusjuomaverotuksessa epäkohtana, mistä johtuen veropohjaa muutettiin rajaamalla kasvipohjaiset juomat tietyin edellytyksin pois veron piiristä. Useamman vuoden kestäneen alustavan tutkimuksen jälkeen komissio lopetti kummankin kantelun käsittelyn aloittamatta muodollista tutkintamenettelyä.

Kolmannen, vuonna 2021 vireille tulleen kantelun alustava tutkinta on käynnissä. Komissio on tämänkin kantelun kohdalla pyytänyt lisäselvitystä valtiontukikysymysten arvioimiseksi. Komissio on kiinnittänyt huomiota muun muassa veden sekä kahvin ja teen verokohteluun. Veden osalta kyse on siitä, että virvoitusjuomaveroa kannetaan nimikkeeseen 2201 vesistä ja kivennäisvesistä vain, jos ne on pakattu tilavuudeltaan enintään viiden litran vähittäismyyntipakkaukseen.

Kahvin ja teen osalta on puolestaan kyse siitä, että ne on rajattu veron ulkopuolelle, kun taas nimikkeeseen 2106 kuuluvat kiinteässä muodossa olevat juoma-aineet kuuluvat veron piiriin.

Jos komissio alustavan tutkimuksen perusteella toteaa, että verojärjestelmän soveltuvuudesta yhteismarkkinoille on epäilyjä, se voi päättää aloittaa asiassa muodollisen tutkintamenettelyn. Tällaista päätöstä ei ole toistaiseksi tehty. Vireillä oleva virvoitusjuomaveroa koskeva kantelu on kuitenkin syytä huomioida virvoitusjuomaverolain muutosten valmistelussa.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on muuttaa virvoitusjuomaveroa nykyistä voimakkaammin terveysperusteeseen suuntaan. Tavoitteena on ohjata kulutusta ja tuotantoa korkean sokeripitoisuuden juomista vähemmän sokeria sisältäviin juomiin. Samalla tavoitteena on kuitenkin myös ylläpitää verotuottoja.

Tarkoituksena on myös tarkistaa virvoitusjuomaveron veropohjaa käynnissä olevan valtioneuvoston kiinarvioinnin perusteella.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Virvoitusjuomien valmistevero ehdotetaan porrastettavaksi nykyisen kahden veroluokan sijaan kuuteen veroluokkaan. Alimman veroluokan veroa kannettaisiin sokerittomista tuotteista kuten nykyisin. Sokerittomien juomien vero olisi 9 senttiä litralta eli neljä senttiä alempi kuin nykyisin. Sokeripitoisten juomien vero olisi jatkossa porrastettu viiteen veroluokkaan tuotteen kokonaissokeripitoisuuden perusteella. Sokeria sisältävien juomien veron määrä olisi 16, 24, 32, 40 tai 48 senttiä litralta.

Makeuttamattomien ja maustamattomien vesien ja kivennäisvesien verotusta muutettaisiin siten, että virvoitusjuomaveroa kannettaisiin myös yli viiden litran vähittäismyyntipakkaukseen pakatuista juomista.

Lisäksi ehdotetaan, että veron piiristä poistettaisiin kiinteät juoma-aineet.

Kotimaisia marja- ja hedelmämehuja ei rajattaisi veropohjaltaan fiskaalisen virvoitusjuomaveron ulkopuolelle valtioneuvoston päätöksistä johtuen. Täysmehujen vero määräytyisi sokeripitoisuuden perusteella vastaavasti kuin muilla veron piiriin kuuluvilla juomilla.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetut veromuutokset vähentäisivät virvoitusjuomaveron tuottoa noin 2 miljoonaa euroa veropohjaan ehdotettujen rajausten takia. Verotasot on pyritty mitoittamaan siten, että veron piiriin jatkossakin kuuluvien juomien keskimääräinen verotaso säilyisi ennallaan, mutta veroa porrastettaisiin sokeria sisältävien juomien osalta juoman kokonaissokeripitoisuuden mukaan. Kiinteiden juoma-ainesten jättäminen veron ulkopuolelle vähentäisi verotuottoa noin 2 miljoonaa euroa. Yli viiden litran pakkauksissa olevat vedet lisättäisiin veron piiriin, mutta verotuotovaikutus jäisi todennäköisesti tältä osin vähäiseksi.

Vaikka verotasot on pyritty mitoittamaan vastaamaan nykyistä keskimääräistä verotasoja, on mahdollista, että todellisuudessa keskimääräinen verotaso ja siten verotuotto muuttuu, koska virvoitusjuomaveron alaisten juomien sokeripitoisuuksista ei ole ollut käytettävissä tarkalla tasolla tietoa. Verotuottoarviot on myös tehty staattisesti eli ottamatta huomioon veromuutosten vaikutuksia kulutukseen. Veromuutos voi alentaa verotuottoa, jos kulutus siirtyy lievemmin verotettuihin sokerittomiin juomiin, vähemmän sokeria sisältäviin juomiin tai veropohjan ulkopuolisiin juomiin.

Alla olevassa taulukossa on esitetty ehdotetut verotasojen muutokset. Sokerittomien juomien vero alenisi 13 sentistä litralta 9 senttiin litralta eli noin 31 prosenttia. Sokeria sisältävien juomien verotaso nousisi keskimäärin 13 prosenttia 32 sentistä litralta arviolta noin 36 senttiin litralta. Vero kiristyisi 8–16 senttiä litralta eli 25–50 prosenttia juomilla, joiden sokeripitoisuus ylittää 8 grammaa 100 millilitrassa. Vero puolestaan alenisi alle 5 grammaa sokeria 100 millilitrassa sisältäviltä juomilta 8–16 senttiä litralta eli 25–50 prosenttia. Hyvin vähän tai hyvin paljon sokeria sisältävillä juomilla verotasonmuutos olisi suurin.

Sokerittomien juomien verotaso laskisi 4 senttiä litralta. Tämä tarkoittaa, että veroero sokerittomien ja sokeria sisältävien juomien välillä olisi jatkossa 7–39 senttiä litralta, kun se nykyisin on 19 senttiä litralta.

Taulukko 2. Juomien verojen ehdotetut muutokset eri kokonaissokeripitoisuuksilla

Sokeripitoisuuden alaraja	Sokeripitoisuuden yläraja	Nykyinen vero	Uusi vero	Muutos	Muutos
g/100ml	enintään g/100ml	snt/l	snt/l	snt/l	
0	0,5	13	9	-4	-31 %
0,5	2,5	32	16	-16	-50 %
2,5	5	32	24	-8	-25 %
5	8	32	32	0	0 %
8	11	32	40	8	+25 %
11		32	48	16	+50 %
keskimäärin		32	36	4	+13 %

Sokeria sisältävien juomien osalta veroporrastus alentaishi kokonaissokeripitoisuudeltaan alle 5 grammaa sokeria 100 millilitrassa sisältävien juomien hintoja tuoteryhmästä riippuen keskimääräisillä hintatiedoilla laskettuna 3–16 prosenttia ja korottaishi tyypillisen määrän tai paljon sokeria sisältävien juomien, eli kokonaissokeripitoisuudeltaan vähintään 8 grammaa sokeria 100 millilitralta sisältävien juomien, hintoja vastaavasti saman verran. Veromuutoksen prosentuaalinen hintavaikutus vaihtelisi kuitenkin suuresti riippuen juoman hinnasta. Alla olevassa taulukossa on kuvattu veromuutoksen vaikutus erilaisten esimerkkijuomien hintoihin. Veromuutoksen seurauksena veron osuus vähittäismyyntihinnasta nousisi varsin korkeaksi hinnaltaan edullisemmilla juomilla, joissa on keskimääräistä enemmän sokeria. Samoin tiivistneiden verorasitus nousisi korkeaksi. Yli viiden litran vähittäismyyntipakkauksissa olevan veden hinta nousisi selvästi, koska veron määrä olisi suuri suhteessa tuotteen hintaan. Vaikutusarvioissa on oletettu, että veromuutos siirtyisi täysimääräisenä hintoihin.

Taulukko 3. Veromuutoksen vaikutus erilaisten esimerkkijuomien hintaan

	Sokeri- pitoisuus g/100ml	Hinta eur/l	Val- miste- vero nykyi- sin eur/l	Uusi val- miste- vero eur/l	Vero- muu- tos %	Uusi hint eur/l	Hinta- muu- tos eur/l	Hinta- muu- tos %	Val- miste- veron osuus hin- nasta %
SOKERIPITOISET									
Appelsiinitäysmehu	10	1,79	0,32	0,40	25 %	1,88	0,09	5 %	21 %
Mehujuoma	6,9	1,19	0,32	0,32	0 %	1,19	0,00	0 %	27 %
Pillimehu	7,4	2,25	0,32	0,32	0 %	2,25	0,00	0 %	14 %
Mehutiiviste 1+3	7,3	2,97	1,28	1,28	0 %	2,97	0,00	0 %	43 %
Mustaherukkamehutiiviste 1+4	9,6	9,24	1,60	2,00	25 %	9,70	0,46	5 %	21 %
Mustaherukkamehutiiviste, vähäso- kerinen 1+4	1,1	9,98	1,60	0,80	-50 %	9,07	-0,91	-9 %	9 %
Kolajuoma 2x1,5l	10,6	0,98	0,32	0,40	25 %	1,07	0,09	9 %	37 %
Kolajuoma 0,5l	10,6	3,98	0,32	0,40	25 %	4,07	0,09	2 %	10 %
Kolajuoma 1,5l	10,6	1,59	0,32	0,40	25 %	1,68	0,09	6 %	24 %
Virvoitusjuoma, kaupan oma merkki 1,5l	9	0,73	0,32	0,40	25 %	0,82	0,09	12 %	49 %
Energiajuoma	11,5	7,21	0,32	0,48	50 %	7,39	0,18	3 %	6 %
SOKERITTOMAT									
Mehujuoma	0,3	1,09	0,13	0,09	-31 %	1,04	-0,05	-4 %	9 %
Pillimehu	0,1	1,95	0,13	0,09	-31 %	1,90	-0,05	-2 %	5 %
Mehutiiviste 1+3	0,1	2,06	0,52	0,36	-31 %	1,88	-0,18	-9 %	19 %
Kolajuoma 2x1,5l	0	0,75	0,13	0,09	-31 %	0,70	-0,05	-6 %	13 %
Kolajuoma 0,5l	0	3,90	0,13	0,09	-31 %	3,85	-0,05	-1 %	2 %
Kolajuoma 1,5l	0	1,46	0,13	0,09	-31 %	1,41	-0,05	-3 %	6 %
Virvoitusjuoma, kaupan oma merkki 1,5l	0	0,73	0,13	0,09	-31 %	0,68	-0,05	-6 %	13 %
Kivennäisvesi 1,5l	0	1,46	0,13	0,09	-31 %	1,41	-0,05	-3 %	6 %
Vesi 5,15l	0	0,39	0	0,09	-	0,49	0,10	27 %	18 %

Ehdotettu veromuutos joko poistaisi tai lieventäisi oluen osalta alkoholiveron ja virvoitusjuomaveron välistä nykyistä epäkohtaa, jossa alkoholipitoisen oluen verotaso voi olla matalampi kuin alkoholittoman oluen verotaso. Nykyisin sokeripitoisten juomien valmistevero on korkeampi kuin alkoholivero sellaisella vähän alkoholia sisältävällä oluella tai etyylialkoholipohjaisen juomalla, joka juuri ylittää alkoholipitoisuuden rajan, jolla juoma määritetään alkoholiveron piiriin. Jatkossa veroero riippuisi juoman sokeripitoisuudesta. Alkoholittoman oluen verotaso laskisi useimmissa tapauksissa, koska oluen sokeripitoisuus on tyypillisesti alle 5 grammaa 100 millilitrassa.

Valmistajat voisivat välttää keskimääräistä enemmän sokeria sisältävän juoman veron korotuksen muokkaamalla juomaa vähemmän sokeria sisältäväksi. Ehdotetuilla veroporrastuksilla voi siten olla kulutettujen juomien sokeripitoisuutta vähentäviä vaikutuksia kahta kautta: joko niin, että kuluttajat vähentävät korkean sokeripitoisuuden juomien kulutusta tai siirtyvät kuluttamaan sokerittomia tai vähemmän sokeria sisältäviä juomia, tai siten, että juomien valmistajat muokkaavat juomia vähemmän sokeria sisältäviksi.

Veromuutoksen aiheuttamia kokonaisvaikutuksia kulutukseen ei kuitenkaan ole pystytty riittävän luotettavasti arvioimaan. Vaikutukset riippuvat merkittävästi siitä, kuinka läheisinä korvaavina tuotteina kuluttajat kokevat eri juomalajit, sokeria sisältävät tai sokerittomat juomat ja eri sokeripitoisuuksien juomat. Veromuutoksen vaikutus kuluttajan valintoihin voi olla pieni, jos tietyn juoman kulutus on suhteellisen riippumaton sen tai muiden juomien hinnoista. On esimerkiksi mahdollista, että kivennäisvedet eivät olisi useimmille kuluttajille riittävän läheinen korvaava tuote sokeria sisältäville juomille, jolloin veroeron kasvattaminen näiden välille ei siirtäisi merkittävässä määrin kulutusta kivennäisvesiin. Toisaalta esimerkiksi eri sokeripitoisuuksien limonadit voisivat olla kuluttajien kannalta hyvin läheisiä toisiaan korvaavia tuotteita, jolloin hintaeron kasvattaminen näiden välillä voisi merkittävästi siirtää kulutusta korkean sokeripitoisuuden limonadeista matalamman sokeripitoisuuden limonadeihin. Veromuutoksen vaikutus juoman kulutukseen voi riippua myös merkittävästi siitä, minkä hintainen juoma on. Kalliin juoman hinnassa veromuutoksen vaikutus kulutusvalintaan voi olla pieni, kun taas edullisemmilla juomilla veromuutos voi muuttaa juoman hintaa prosentuaalisesti tarkastellen merkittävästi, jolloin sillä voi olla suurempi merkitys kulutusvalintoihin.

Luotettavaa arviota varten tarvittaisiin tarkalla tasolla tietoa erilaisten juomien hinnoista. Lisäksi tarvittaisiin tietoa kunkin juomaryhmän kysynnän hintajoustosta sekä juomaryhmien välisistä hintajoustoista ottaen huomioon, että mahdollisia kulutuksen siirtymäkanavia on useita ja että veroporrastuksella muutetaan eri tavoin eri juomien hintoja. Huomattava on myös se, että korkeamman sokeripitoisuuden juomien verotaso nousee hyvin korkeaksi suhteessa juomien hintoihin, joten ehdotetut verotasojen muutokset voivat aiheuttaa ennakoimattomia vaikutuksia.

Veromuutoksen vaikutuksia sokerinsaantiin ei ole niin ikään voitu arvioida, koska edellä kuvattujen käyttäytymisvaikutusten arviointiin liittyvien ongelmien lisäksi juomien sokeripitoisuuksista ei ole käytettävissä tarpeeksi tarkalla tasolla tietoa. Sokerinsaanti kokonaisuudessaan voi vähentyä, jos runsassokeristen juomien kulutus vähenisi tai siirtyisi vähemmän sokeria sisältävien juomien kulutukseen.

Esimerkinomaisesti voidaan myös haarukoida vaikutuksia sille, että juomien tuottajat muokkasivat juomien sokeripitoisuutta veroporrastuksen takia siten, että juoman maku säilyisi kuluttajan kannalta ennallaan, mutta juomien verorasitus alenisi. Juomien sokeripitoisuuden muokkauksen mittakaavaa rajoittanee kuitenkin Suomen juomamarkkinoiden pieni koko. Valtaosa limonadimarkkinoista on todennäköisesti globaaleilla markkinoilla toimivien suuryritysten käsissä, jolloin Suomen veroporrastuksen takia juomien reseptejä ei tältä osin mahdollisesti muokattaisi. Veroporrastus voisi kuitenkin vaikuttaa siihen, mitä juomavariantteja Suomessa valikoituu myyntiin. Toisaalta Suomessa markkinointi ja uusien juomavarianttien tarjonta keskittyvät jo nyt pitkälti sokerittomiin limonadeihin, jolloin ehdotetut veroporrastukset eivät välttämättä muuttaisi merkittävästi tilannetta nykyisestä ottaen huomioon, että veroporrastus sokerittomien ja sokeripitoisten juomien välillä on jo nyt kansainvälisesti vertaillen suuri. Samoin viitteellisen tarkastelun perusteella huomataan, että monessa keskeisessä sokeripitoisessa limonadissa sokeripitoisuutta on jo alennettu viime vuosien aikana, ja korkeamman sokeripitoisuuden joukossa voi olla jäljellä sellaisia tunnettuja tuotemerkkejä, joiden sokeripitoisuutta ei Suomen veroporrastuksen takia muutettaisi. Todennäköisesti suurempi mahdollisuus juomien sokeripitoisuuden muokkaamiseen on mehujen kohdalla.

Jos esimerkiksi oletetaan, että 10 prosentilla sokeripitoisista juomista sokeripitoisuutta muokataan siten, että juoman verorasitus laskee yhden portaan alemmalle tasolle, verotuotto pienenee noin 4 miljoonaa euroa. Jos muokkaaminen koskisi 50 prosenttia sokeria sisältävistä juomista, verotuottomenetykset olisivat noin 18 miljoonaa euroa.

Koska vaikutusarvio sisältää paljon epävarmuuksia, veromuutoksen vaikutuksia olisi jatkossa seurattava ja arvioitava riittävän kattavalla tilastoaineistolla ja luotettavilla tilastollisilla menetelmillä, mikä edellyttäisi juomien yksityiskohtaisten kulutustietojen saamista tutkimuskäyttöön.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotetut virvoitusjuomaveron muutokset vaatisivat kokonaisvaltaisen huomioon otamisen kaikissa Verohallinnon toiminnoissa, kuten tietojärjestelmissä, virkailijakoulutuksessa, asiakasohjeistuksessa ja asiakaspalvelussa sekä viestinnässä. Alustavasti Verohallinto on arvioinut, että ehdotettujen muutosten järjestelmätoteutuksen kertakustannukset olisivat noin 100 000 euroa.

Kertaluonteisten alkuvaiheen investointimenojen lisäksi Verohallinnolle aiheutuisi muutosten toimeenpanosta jatkuvan toiminnan edellyttämiä menoja. Alustavasti Verohallinto on arvioinut virvoitusjuomaveron hallinnon jatkuvaluonteisten kustannusten nousevan ehdotettujen muutosten johdosta tietojärjestelmien osalta vuositason 15 000 eurolla ja henkilöstökustannusten osalta yhdellä henkilötyövuodella vastaten noin 80 000 euron vuotuisia kustannuksia. Työn kohdentuminen muuttuisi käyttöönoton edetessä niin, että ensimmäisinä vuosina painottuisivat viestintä, asiakaspalvelu ja neuvonta. Myöhemmin työtehtävät keskittyisivät enemmän veroalvontaan sekä mahdollisesti muutoksenhakuasioiden käsittelyyn.

Vaikutukset verovelvollisille

Vaikka ehdotetut muutokset on mitoitettu säilyttämään juomien keskimääräinen verorasitus ennallaan, käytännössä vaikutus voi olla erilainen erilaisille yrityksille riippuen siitä, tuottavatko ne sokerittomia vai sokeria sisältäviä juomia ja minkä sokeripitoisuuden juomia ne tuottavat. Esimerkiksi sokerittomia juomia tuottavien yritysten valmistamien juomien hintojen verorasitus laskisi, mikä voi lisätä näiden juomien myyntiä. Toisaalta runsassokeristen juomien verorasitus kasvaisi. Yksittäisen yrityksen kannalta vaikutus riippuisi kuitenkin siitä, siirtyisikö kulutus saman valmistajan toiseen juomaan vai muuttuisiko valmistajan juomien kokonaismyyntimäärä. Lisäksi verorasituksen nousun voisi välttää muokkaamalla juomien sokeripitoisuutta.

Verovelvollisten hallinnollinen taakka ja kustannukset kasvaisivat ehdotettujen muutosten myötä. Nämä koostuisivat etenkin verojen ilmoittamista varten tarvittavien tietojen keräämisestä, sisäisestä ohjeistamisesta ja tietojärjestelmämuutoksista. Veroluokkia olisi tuoteryhmää kohden aiemman kahden veroluokan sijaan kuusi, pois lukien nimikkeen 2201 vedet, joille olisi jatkossakin vain yksi veroluokka. Lisäksi veropohjaa muutettaisiin siten, että veron piiriin kuuluisivat jatkossa kaikki vähittäismyyntipakkauksiin pakatut nimikkeen 2201 vedet pakkauskoosta riippumatta. Lisäksi veron piiristä poistettaisiin nimikkeeseen 2106 kuuluvat kiinteät juoma-ainekset. Veropohjan ja veroluokkien muutosten takia verovelvollisten olisi käytävä läpi tuoteportfolionsa tuotteiden veronalaisuuden ja sovellettavan verotason selvittämiseksi sekä valmisteverokirjanpidon ja veroilmoittamisen edellyttämien järjestelmämuutosten toteuttamiseksi. Lisäksi verovelvollisten olisi selvitettävä jokaisen portfolioon lisättävän uuden tuotteen verokohtelu aiempaa tarkemmalla tasolla.

Jatkossa virvoitusjuomaveron alaisten tuotteiden verokohtelu perustuisi sokeria sisältävien tuotteiden osalta tuotteen kokonaissokeripitoisuuteen. Elintarviketietoasetuksen mukaan ravintoarvoilmoituksessa on ilmoitettava pakatun elintarvikkeen kokonaissokeripitoisuus, jolla tarkoitetaan elintarvikkeissa olevia monosakkarideja ja disakkarideja, mutta ei polyoleja. Elintarviketietosääntely ei kuitenkaan edellytä kokonaissokeripitoisuuden ilmoittamista pakkaamattomista elintarvikkeista. Tarjoilupaikassa pakkaamattomien elintarvikkeiden ainesosista on ilmoitettava

allergioita ja intoleransseja aiheuttavat aineet ja tuotteet. Tästä huolimatta verovelvolliset olisivat velvollisia huolehtimaan sokerilisäystä koskevien ainesosatietojen ja kokonaissokeripitoisuutta koskevan tiedon sekä näitä koskevan luotettavan näytön sisällyttämisestä valmistevero-
kirjanpitoonsa myös pakkaamattomista virvoitusjuomaveron alaisista tuotteista.

Verovelvollisten määrän ei arvioida merkittävästi kasvavan yli viiden litran vähittäismyyntipakkauksiin pakattujen nimikkeen 2201 vesien veropohjaan sisällyttämisen johdosta. Vähäinen määrä toimijoita on verovelvollisia ainoastaan nimikkeeseen 2106 kuuluvista kiinteistä juomaineiksista, jotka nyt ehdotetaan rajattavaksi virvoitusjuomaveron ulkopuolelle. Näiden toimijoiden osalta valmisteverovelvollisuus lakkaisi. On myös mahdollista, että verotasojen korottamisen seurauksena kaikki tällä hetkellä rekisteröityneet pienvalmistajat eivät enää täyttäisi de minimis -tuen ehtoja, sillä veron korotusten jälkeen toimijan saamien tukien yhteenlaskettu määrä saattaisi ylittää tuen ehtona olevan 200 000 euron rajan kolmen peräkkäisen verovuoden aikana. Tämä tarkoittaisi, että kyseinen valmistustoiminta olisi verollista, jolloin valmistajan olisi lähtökohtaisesti rekisteröidyttävä verovelvolliseksi ja maksettava kulutukseen luovuttamistaan virvoitusjuomista valmisteverot tai vaihtoehtoisesti supistettava valmistustoimintaansa niin, ettei de minimis -raja ylity.

Terveysvaikutukset

Kuten edellä on todettu, veroeron kasvattaminen eri sokeripitoisuuden juomien välillä saattaisi lisätä sekä kulutuksen että tuotekehityksen siirtymää korkeamman sokeripitoisuuden juomista alemman sokeripitoisuuden juomiin ja näin vaikuttaa terveyttä edistävästi. Sokeria sisältävien juomien kulutuksesta saatavan sokerin määrä näin ollen vähenisi. Tarkkoja arvioita sokerinsaannin kokonaismuutoksesta on käytännössä hyvin vaikea tehdä.

Sokerinsaannin vähenemisen terveystulema riippuisi siitä, mihin väestöryhmiin tämä kohdentuisi. Terveystulema olisi suurin, jos vähenemä kohdentuisi niihin ryhmiin, joissa sokerin saanti on suurinta. Toisaalta myös lasten ja nuorten sokerin saannin vähenemisellä voisi olla suuri terveyshyöty, koska lapsuudessa syntyneet juomatavat ja ylipaino jatkuvat usein aikuisuuteen. Terveyshyödyistä aiheutuvien kustannussäästöjen suuruutta on kuitenkin hyvin vaikea arvioida.

Tulonjakovaikutukset

Koska ehdotetut muutokset eivät keskimäärin muuttaisi juomien verorasitusta, niillä ei myöskään keskimäärin olisi vaikutuksia kotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin. Vaikutukset erilaisiin kotitalouksiin eroavat kuitenkin sen mukaan, minkälaisia virvoitusjuomaveron alaisia juomia ne kuluttavat. Veromuutosten suorat vaikutukset kotitalouksien välisiin tuloeroihin olisivat joka tapauksessa todennäköisesti vähäiset.

Suorien kustannusvaikutusten ohella ehdotetut muutokset voivat myös vaikuttaa kotitalouksien sokeriin liittyviin terveyshaittoihin ja siten hyvinvointiin. Vaikutus voi olla erilainen eri tulo-
luokissa, jos muutoksilla on erilainen vaikutus juomien kulutusvalintoihin. Tutkimustuloksista ei kuitenkaan ole selkeästi pääteltävissä tällaisia eroja eri tuloluokkien kotitalouksien välillä, vaikka nuorilla kulutusmuutosten on joissain tutkimuksissa todettu olevan vanhempia ikäluokkia suurempia. Veromuutoksen erilaista vaikuttavuutta eri väestöryhmien terveyteen on siten vaikea arvioida.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Valmistelussa on selvitetty kahta eri vaihtoehtoa. Ensinnäkin on selvitetty sitä vaihtoehtoa, että virvoitusjuomavero muutettaisiin tavoitteeltaan selkeästi terveystavotteiseksi. Tämä tarkoittaisi, että veropohja määriteltäisiin uudestaan verolle asetetun terveystavoitteen eli sokerinsaannin vähentämisen pohjalta.

Vaihtoehdossa verotettaisiin vain sokeria sisältäviä juomia. Sokeria sisältämättömät ja ainoastaan keinotekoisia makeutusaineita sisältävät juomat jätettäisiin veron ulkopuolelle. Vero voitaisiin porrastaa useampaan verotaseen juoman kokonaissokeripitoisuuden mukaan. Veron ulkopuolelle rajattaisiin lähtökohtaisesti ne juomat, joiden käyttötarkoitus on poikkeava tai joiden poissulkemiselle on muu kansanterveyteen liittyvä perustelu. Veronalaisiksi voitaisiin säätää joko yksinomaan lisättyä sokeria sisältävät juomat tai myös luontaista sokeria sisältävät juomat.

Jos veronalaisiksi juomiksi määriteltäisiin vain lisättyä sokeria sisältävät juomat, voitaisiin erityisesti vaikuttaa juomateollisuuden tuotekehitykseen. Verotaso määräytyisi kuitenkin juoman kokonaissokeripitoisuuden mukaan. Juoman sisältämällä luontaistella sokerilla olisi näin verotuksellista merkitystä vain, jos juomaan on lisätty sokeria.

Koska vero kohdistuisi vain lisättyä sokeria sisältäviin juomiin, veron ulkopuolelle jäisivät vain luontaistella sokeria sisältävät juomat, kuten tuoremehut. Terveystavotteelta ei kuitenkaan ole merkitystä sillä, onko sokeri juomaan lisättyä vai luontaista. Veron terveystavoite nojaisi siten kokonaissokeripitoisuuteen perustuvaan vaihtoehtoon verrattuna vahvemmin siihen, että se ohjaisi juomateollisuutta muokkaamaan juomia vähemmän sokeria sisältäväksi. Periaateratkaisuiltaan vaihtoehto olisi samankaltainen kuin Irlannin vero, jolla on komission valtiontukihyväksyntä.

Veromalli kaventaisi huomattavasti virvoitusjuomaveron veropohjaa nykyisestä ja vaikuttaisi sitä kautta merkittävästi verotuottoon. Virvoitusjuomia koskevien kulutustietojen puuttumisen vuoksi veromallin vaikutuksia on ollut mahdollista arvioida vain karkealla tasolla. Jos ne juomat, joissa ei ole lisättyä sokeria, poistettaisiin veropohjasta, vuotuinen verotuotto vähenisi noin 80 miljoonaa euroa. Kulutuskäyttäytymisen muutokset ja juomateollisuuden reformulaatio voisivat pienentää verotuottoa edelleen merkittävästi. Verotuotto riippuisi asetetuista verotaseista, mutta joka tapauksessa verotuoton vähenemisen estämiseksi vaadittavat veron korotukset nousisivat hyvin suuriksi. Karkeasti arvioiden korotus olisi noin 20 senttiä litralta. Vertailun vuoksi voidaan mainita väkiluvultaan lähes Suomen kokoisen Irlannin verotuotto. Irlannissa 5–8 grammaa sokeria 100 millilitrassa sisältävien juomien verotase on noin 16 senttiä litralta ja yli 8 grammaa sokeria 100 millilitrassa sisältävien noin 24 senttiä litralta. Näillä verotaseilla verotuotto on yhteensä hieman yli 30 miljoonaa euroa vuodessa.

Jos veronalaisia juomia olisivat sekä pelkästään luontaista sokeria sisältävät että lisättyä sokeria sisältävät juomat, vero kohdistuisi myös luontaisteen sokeriin, jonka vaikutus terveyteen on juomissa lähtökohtaisesti sama kuin lisätyllä sokerilla. Verotase määräytyisi juoman kokonaissokeripitoisuuden mukaan. Juomateollisuuteen kohdistuvan ohjausvaikutuksen arvioidaan olevan tässä mallissa edellistä vähäisempi. Nykyiseen veropohjaan verrattuna veron piiristä poistettaisiin vedet ja muut sokerittomat juomat, mikä pienentäisi verotuottoa noin 55 miljoonalla eurolla. Käyttäytymisvaikutuksista aiheutuva verotuottomenetyt riippuisi tässäkin verotaseista ja voisi olla merkittävä. Todennäköisesti samansuuruisilla verotaseilla mallin verotuottomenetyt olisi kuitenkin ensimmäisen veromallin verotuottomenetytstä pienempi, koska kaikki sokeria sisältävät juomat jäisivät veron piiriin.

Vaihtoehdon etuna olisi sen selkeys. Verolla olisi jatkossa selvä kansanterveydellinen tavoite, jonka mukaisesti veropohja muodostettaisiin ja perusteltaisiin. Vaihtoehto vähentäisi kuitenkin virvoitusjuomaveron tuottoa merkittävästi. Valmistelussa on tästä johtuen päädytty ehdottamaan, että nykyisen virvoitusjuomaveron terveysohjausta vahvistetaan muuttamatta veropohjaa terveysperusteiseksi.

Valmistelun aikana on tarkasteltu myös vaihtoehtoa, jossa veropohjaa ei muutettaisi terveysperusteiseksi, mutta jossa vain niitä juomia, jotka sisältävät lisättyä sokeria, verotettaisiin sokeripitoisuuden mukaan. Lausuntokierroksella ollut esitysluonnos oli tämän vaihtoehdon mukainen.

Alimman veroluokan veroa kannettaisiin niistä tuotteista, jotka eivät sisällä lisättyä sokeria. Alimpaan veroluokkaan kuuluisivat sokerittomien juomien ohella sellaiset juomat, kuten täysmehut, jotka sisältävät vain luontaista sokeria. Lisättyä sokeria sisältämättömien juomien vero olisi 13 senttiä litralta ja vastaisi nykyistä sokerittomien juomien verotaso. Lisättyä sokeria sisältävien juomien vero olisi porrastettu viiteen veroluokkaan tuotteen kokonaissokeripitoisuuden perusteella. Lisättyä sokeria sisältävien juomien veron määrä olisi 19, 25, 32, 39 tai 46 senttiä litralta.

Ehdotetuilla muutoksilla ei olisi välitöntä vaikutusta virvoitusjuomaveron tuottoon. Verotasojen porrastus olisi mitoitettu siten, että juomien keskimääräinen verotaso säilyisi ennallaan. Ehdotetut muutokset voisivat kuitenkin alentaa verotuottoa, jos kulutus siirtyisi muutosten seurauksena lievemmin verotettuihin, vähemmän sokeria tai vain luontaista sokeria sisältäviin juomiin.

Vaihtoehdossa vain luontaista sokeria sisältävien sokeripitoisten juomien vero alenisi 32 sentistä litralta 13 senttiin litralta eli noin 60 prosenttia. Lisättyä sokeria sisältävien juomien verotaso nousisi keskimäärin 10 prosenttia 32 sentistä litralta arviolta noin 35 senttiin litralta. Vero kiristyisi juomilla, joiden sokeripitoisuus ylittää 8 grammaa 100 millilitrassa. Vero puolestaan alenisi alle 5 grammaa sokeria 100 millilitrassa sisältäviltä juomilta. Hyvin vähän tai hyvin paljon sokeria sisältävillä juomilla verotason prosentuaalinen muutos olisi suuri, yli 40 prosenttia. Tyypillisesti lisättyä sokeria sisältävien juomien sokeripitoisuus on 8–11 grammaa 100 millilitrassa. Näiden juomien verotaso nousisi 22 prosenttia. Veromuutoksella voisi olla myös kulutettujen juomien sokeripitoisuutta lisäävä vaikutus ennen kaikkea silloin, jos vain luontaista sokeria sisältävien juomien kulutus kasvaisi niiden veronalennuksen myötä.

Lausuntokierroksella eri tahot toivat esiin, ettei luontaisella sokerilla ja lisätyllä sokerilla ole terveyden kannalta eroa. Jatkovalmistelussa on lausuntopalautteen perusteella päädytty luopumaan vaihtoehdosta, jossa lisättyä sokeria sisältäviä juomia ja yksinomaan luontaista sokeria sisältäviä juomia kohdeltaisiin virvoitusjuomaverotuksessa eri tavoin.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Yleistä

Virvoitusjuomista kannetaan kansallisesti valmisteveroa Suomen lisäksi useissa Euroopan maissa. Erityisesti uudemmille virvoitusjuomien veroille on asetettu terveystavoite, ja juomien verotaso on porrastettu juoman sokeripitoisuuden mukaan. Joissain EU:n jäsenvaltioista sokeripitoisten juomien verottaminen on ollut esillä viime vuosina, mutta verosta on toistaiseksi luovuttu muun muassa veropohjan määrittelyyn liittyvistä syistä.

Irlanti ja Iso-Britannia

Irlannissa ja Iso-Britanniassa otettiin keväällä 2018 käyttöön samankaltaiset terveysterusteiset virvoitusjuomaveromallit, joiden tavoitteena on vaikuttaa siten, että teollisuus siirtyisi verotuksen kannustamana valmistamaan vähäsokerisempia juomia.

Irlannin veromallissa veropohja on määritelty tullitariffin nimikkeiden perusteella, ja veroa kannetaan sellaisista tullitariffin nimikkeiden 2009 ja 2202 tuotteista, joihin on lisätty sokeria ja joiden kokonaissokeripitoisuus on vähintään 5 grammaa 100 millilitrassa. Veroa kannetaan esimerkiksi hedelmä- ja kasvismehuista, makuvesistä, limonadeista sekä energia- ja urheilujuomista. Nimikkeen 2202 tuotteista alkoholiton olut ja viini sekä ravintolisät on vapautettu verosta. Maito-, soija-, vilja- ja pähkinäpohjaisista juomista kannetaan veroa vain, jos niiden kalsiumpitoisuus on alle 119 milligrammaa 100 millilitrassa.

Veron määrä on porrastettu juoman sokeripitoisuuden mukaan. Veron määrä on 16,26 senttiä juomalitralla, jos kokonaissokeripitoisuus on vähintään 5 grammaa mutta alle 8 grammaa 100 millilitrassa, ja 24,39 senttiä juomalitralla, jos tuotteen kokonaissokeripitoisuus on vähintään 8 grammaa 100 millilitrassa.

Irlannin virvoitusjuomaveromallille on olemassa komission valtioneuvoston hyväksyntä (SA.45862 (2018/N)).

Irlannin tavoin myös Iso-Britannian vero on terveysterusteinen, ja sillä halutaan ohjata juomateollisuuden tuotekehitystä kohti vähäsokerisempia juomia. Iso-Britanniassa havaittiin juomien veron vaikuttaneen siten, että virvoitusjuomateollisuus muokkasi veron takia tuotteitaan vähäsokerisemmiksi jo ennen verolain voimaantuloa. Verolla on näin ollen nähty olleen toivottu vaikutus virvoitusjuomateollisuuteen.

Ranska ja Monaco

Ranskassa on kannettu virvoitusjuomaveroa vuodesta 2012.

Ranskassa veronalaisia ovat tullitariffin nimikkeisiin 2009 ja 2202 kuuluvat juomat, joissa on lisättyä sokeria tai keinomakeutusainetta. Verosta on vapautettu äidinmaidonkorvikkeet, eräät ravintoliuokset ja proteiinipitoisuudeltaan vähintään 2,9 prosenttiset soijajuomat. Vero on porrastettu 15 luokkaan tuotteen sokeripitoisuuden mukaan. Veron määrä on noin 3–24 senttiä litralta lisätyn sokerin määrästä riippuen. Keinomakeutetuista nimikkeiden 2009 ja 2022 juomista kannettavan veron määrä on noin 3 senttiä litralta. Vesistä, kivennäisvesistä ja muista lisättyä sokeria sisältämättömistä alkoholipitoisuudeltaan enintään 1,2 tilavuusprosenttista juomista, lukuun ottamatta hedelmä- ja kasvismehuja ja hedelmänektareja, kannetaan veroa 0,54 senttiä litralta. Jos nämä juomat sisältävät keinotekoisia makeutusainetta, kannetaan juomista myös keinomakeutettujen juomien vero.

Monacossa on käytössä Ranskan veroa vastaavat juomien verot Ranskan ja Monacon välisen verosopimuksen nojalla.

Pohjoismaat

Muissa Pohjoismaissa ei tällä hetkellä ole käytössä virvoitusjuomaveroa.

Tanskassa on aiemmin kannettu virvoitusjuomaveroa, mutta sen käytöstä luovuttiin vuoden 2014 alusta.

Norjassa kannettiin aiemmin valmisteveroa makeisista ja eräistä muista sokeripitoisista tuotteista sekä alkoholittomien juomien veroa, kunnes näistä veroista luovuttiin 1.7.2021 alkaen.

Verolliset tuotteet oli määritelty tullitariffin nimikkeiden avulla. Alkoholittomien juomien veroa kannettiin sellaisista alkoholittomista juomista, joihin oli lisätty sokeria tai keinomakeutusainetta. Luontaisesti sokeria sisältävistä alkoholittomista juomista ei kannettu veroa. Myös alkoholiton olut oli käytännössä verotonta, koska sen valmistukseen ei pääsääntöisesti käytetä sokeria tai makeutusaineita. Jauhemaaiset tuotteet sekä maitotuotteet oli vapautettu valmisteverosta. Alkoholittomien juomien vero oli tavoitteeltaan fiskaalinen.

Norjassa asetettiin vuonna 2018 työryhmä selvittämään, tulisiko makeisveron sekä alkoholittomien juomien veron ottaa paremmin huomioon terveys- ja ravitsemusnäkökohdat. Selvityksen lopputuloksena työryhmä katsoi, että fiskalisista makeisverosta ja alkoholittomien juomien verosta tulisi luopua erityisesti, koska verot asettivat norjalaisen elintarviketeollisuuden ja päivittäistavarakaupan epäedulliseen asemaan suhteessa ruotsalaiseen elintarviketeollisuuteen ja päivittäistavarakauppaan. Lisäksi veropohjan rajauksista johtuva samankaltaisten tuotteiden erilaisen verokohtelun katsottiin johtavan kilpailuvääristymiin. Työryhmän enemmistö kannatti fiskaalisten makeisveron ja alkoholittomien juomien veron korvaamista terveysperusteisella verolla.

Sekä makeisveroa että alkoholittomien juomien veroa korotettiin merkittävästi vuoden 2018 alusta, minkä jälkeen näistä veroista tehtiin valtioneuvoston päätös Euroopan vapaakauppajärjestön (EFTA) valvontaviranomaiselle.

Vuoden 2021 budjettineuvottelujen yhteydessä Norjan hallitus esitti alkoholittomien juomien veron muuttamista terveysperusteisemmaksi porrastamalla verotasoja juomien sokeripitoisuuden mukaan. Lopulta sekä makeisverosta että alkoholittomien juomien verosta päätettiin kuitenkin luopua kokonaan 1.7.2021 alkaen.

Unkari

Unkarissa virvoitusjuomat, jotka sisältävät lisättyä sokeria yli 8 grammaa 100 millilitrassa, kuuluvat epäterveellisiin elintarvikkeisiin kohdistuvan valmisteveron veropohjaan. Epäterveellisten elintarvikkeiden veroa kannetaan myös maustetusta oluesta ja muista alkoholijuomista, jotka sisältävät lisättyä sokeria yli 5 grammaa 100 millilitrassa. Verosta on vapautettu vähintään 25 prosenttia hedelmää sisältävät mehut. Juomien lisäksi epäterveellisten elintarvikkeiden veroa kannetaan muun muassa makeisista, hilloista, kekseistä, sekä suolaisista naposteltavista.

Epäterveellisten elintarvikkeiden veron tarkoituksena on rajoittaa terveydelle haitallisen ravinnon kulutusta ja edistää terveellistä ravitsemusta. Lisäksi tavoitteena on rahoittaa terveyspalveluita ja erityisesti julkisia terveysohjelmia. Verotettavat tuotteet on määritelty tullinimikkeiden avulla, mutta niiden lisäksi määrittelyssä on käytetty myös muita rajoituksia, kuten makeilla tuotteilla sokeripitoisuus ja suolaisilla suolapitoisuus.

Virvoitusjuomien vero on valmiilla juomilla noin 4 senttiä ja tiivisteillä noin 63 senttiä litralta. Energiajuomista kannetaan muita virvoitusjuomia korkeampaa veroa, jonka määrä on joko noin 13 senttiä tai 79 senttiä litralta juoman sisältämän metyyliksantiinin ja tauriinin määrästä riippuen.

Muut EU-maat

Muista EU-maista virvoitusjuomavero on käytössä Alankomaissa, Belgiassa, Kroatiassa, Latviassa, Maltalla, Puolassa ja Portugalissa. Lisäksi Italiassa on tarkoitus ottaa käyttöön virvoitusjuomavero vuonna 2023.

Alankomaissa kannetaan valmisteveroa hedelmä- ja kasvisjuomista, makeutetuista tai maustetuista alkoholittomista juomista, vedestä ja kivennäisvedestä ja herajuomista. Laimennettavien juomien osalta huomioidaan laimennussuhde. Lisäksi valmisteveroa kannetaan vain vähän alkoholia sisältävistä juomista, jotka eivät ole alkoholiveron alaisia. Veron määrä on kiinteä 8,83 senttiä litralta.

Belgiassa kannetaan valmisteveroa alkoholittomista juomista. Veropohja on määritelty tullitariffin nimikkeiden avulla. Veroa ei kanneta vedestä eikä hedelmä- ja kasvismehuista. Virvoitusjuomaveron ulkopuolelle on rajattu maito-, soija- ja riisipohjaiset juomat. Maustettujen nimikkeeseen 2202 kuuluvien juomien vero on vajaa 7 senttiä litralta. Jos juoma on lisäksi makeutettu joko sokerilla tai keinomakeutusaineella, veron määrä on vajaa 12 senttiä. Myös kahvista kannetaan veroa. Vero on paahtamattomasta kahvista 20 senttiä kilogrammalta ja paahtetusta kahvista 25 senttiä kilogrammalta. Myös muun muassa kahviuutteet ja -tiivisteet ovat veronalaisia.

Kroatiassa kannetaan virvoitusjuomaveroa lisättyä sokeria sisältävistä alkoholittomista juomista sekä kahvista. Veronalaisia virvoitusjuomia ovat nimikkeiden 2009 ja 2202 tuotteet sekä eräät vähäalkoholiset tuotteet. Veronalaisia ovat lisäksi virvoitusjuomien valmistamiseen tarkoitettut siirapit, tiivisteet, jauheet ja rakeet. Verosta on vapautettu kivennäisvesi sekä hedelmä- ja kasvismehut.

Vero paahtetusta kahvista on noin 80 senttiä kilogrammalta ja kahvitiivisteistä noin 2,65 euroa kilogrammalta. Virvoitusjuomavero on porrastettu tuotteen sokeripitoisuuden sekä sen sisältämän metyyliksantiinin ja tauriinin perusteella. Virvoitusjuomien vero on enintään noin 27 senttiä litralta, ja virvoitusjuomien valmistamiseen tarkoitettujen jauheiden ja rakeiden vero on enintään noin 27 senttiä kilogrammalta tuotteen koostumuksesta riippuen. Siirappien ja juomatiivisteiden vero on enintään noin 1,86 euroa litralta tuotteen koostumuksesta riippuen.

Myös Latviassa on käytössä virvoitusjuomavero, jota kannetaan alkoholittomista juomista. Veron määrä on 0,074 euroa litralta, jos juoman sokeripitoisuus on alle 8 grammaa 100 millilitrassa, ja 0,14 euroa litralta, jos juoman sokeripitoisuus on vähintään 8 grammaa 100 millilitrassa. Lisäksi veronalaisia ovat kahvi (nimike 0901) ja tiivisteet (nimikkeet 2101 11, 2101 12), joista kannetaan veroa 1,4229 euroa kilogrammalta.

Maltalla kannetaan valmisteveroa vedestä (nimike 2201) ja suurimmasta osasta nimikkeen 2202 juomia. Veron määrä vedelle on 0,5 senttiä litra ja muille veropohjaan kuuluville juomille 4 senttiä litralta.

Puolassa otettiin käyttöön virvoitusjuomavero 1.1.2021. Veroa kannetaan sokeripitoisista ja keinomakeutetuista alkoholittomista ja vähäalkoholisista juomista. Veropohjan ulkopuolelle on rajattu juomat, joissa hedelmä- tai kasvismehun osuus on vähintään 20 prosenttia ja sokeripitoisuus enintään 5 grammaa 100 millilitrassa sekä maito ja maitopohjaiset juomat. Lisäksi veropohjan ulkopuolelle on rajattu lääke- ja ravintovalmisteet, ravintolisät ja vauvanruuat.

Puolan virvoitusjuomaveromallissa kaikista veropohjaan kuuluvista tuotteista kannetaan perusveroa, jonka määrä on 11 senttiä litralta. Juomista, joiden sokeripitoisuus ylittää 5 grammaa 100

millilitrassa, kannetaan lisäksi 1 sentti jokaiselta grammalta sokeria sadassa millilitrassa. Lisäksi juomista, jotka sisältävät kofeiinia tai tauriinia, kannetaan 2 senttiä litralta. Tuotteen virvoitusjuomaveron enimmäismäärä on 26 senttiä litralta.

Portugalissa lisättyä sokeria tai muuta makeutusainetta sisältävät juomat kuuluvat saman valmisteveron veropohjaan kuin alkoholi ja alkoholijuomat. Valmisteveroa kannetaan sellaisista alkoholittomista juomista, joihin on lisätty sokeria tai muuta makeutusainetta. Lisäksi veroa kannetaan sellaisista tiivisteistä sekä nesteinä että kiinteässä muodossa, jotka on tarkoitettu tällaisten juomien valmistukseen loppukuluttajan tai vähittäiskauppiaan tiloissa. Veron määrä on porrastettu tuotteen sokeripitoisuuden mukaan.

Espanja

Espanjassa ei ole käytössä kansallista valmisteveroa virvoitusjuomille, mutta lisättyä sokeria sisältävät virvoitusjuomat on siirretty elintarvikkeiden alennetun arvonlisäverokannan piiristä yleisen arvonlisäverokannan piiriin 1.1.2021 alkaen. Toimen tarkoituksena on vähentää virvoitusjuomien kulutusta erityisesti nuorten ja lasten keskuudessa.

6 Lausuntopalaute

Yleistä

Esitysluonnoksesta annettiin lausuntokierroksella 33 lausuntoa. Lausuntopalautteen perusteella esitystä on tietysin osin muutettu sekä täsmennetty ja täydennetty.

Osa lausunnonantajista, kuten terveysjärjestöt, piti tavoitetta virvoitusjuomaveron terveysohjauksen vahvistamisesta kannatettavana, mutta näki esitettyjen toimien olevan riittämättömiä. Veroportaita tulisi olla vähemmän ja verotasojen tulisi olla korkeampia, jotta verolla olisi vaikutusta. Useat elinkeinoelämän edustajat puolestaan katsoivat, etteivät pisteverot lähtökohtaisesti ole toimiva ohjauskeino ruokien ja juomien kulutuskysynnän ohjaamisessa terveelliseen ruokavalioon. Terveellistä ravitsemusta koskeviin tavoitteisiin voidaan lausunnonantajien mukaan pyrkiä verotusta tehokkaammin keinoin, kuten valistuksella ja neuvonnalla.

Luontainen sokeri ja lisätty sokeri

Lausunnoissa katsottiin laajasti, että luontaista sokeria ja lisättyä sokeria sisältävien juomien erilainen verokohtelu ei ole perusteltavissa terveysnäkökohdin. Hedelmistä, marjoista tai vihanneksista saatava sokeri ei ole sen terveellisempää kuin lisätty sokeri. Luontaista sokeria sisältävien täysmehujen alemmalle verolle ei useimpien lausunnonantajien mielestä näin ollen ole perusteita.

Esitystä on muutettu lausuntopalautteen perusteella siten, että vero määräytyisi juoman kokonais-sokeripitoisuuden perusteella. Sillä, sisältääkö juoma lisättyä sokeria vai ainoastaan luontaista sokeria, ei olisi verotuksessa merkitystä.

Muita huomioita

Osa lausunnonantajista totesi, ettei vesien verottamiselle ole terveysperustetta, osan mielestä myös sokerittomat juomat tulisi vapauttaa verosta.

Esityksessä ehdotettujen muutosten tavoitteena on vahvistaa virvoitusjuomaveron terveysohjausta, kuitenkin niin, että verotuottoja ylläpidetään myös jatkossa. Kuten jaksosta 5.1 ilmenee, valmistelussa ei ole valtiontaloudellisista syistä päädytty ehdottamaan veropohjan muuttamista terveysperusteiseksi. Esityksen tavoitetta koskevaa jaksoa 3 on tähän liittyen täsmennetty.

Lausunnoissa tuotiin esiin, että virvoitusjuomat kattavat vain pienen osan väestön sokerin saannista. Osa lausunnonantajista katsoikin, että hallitusohjelman mukaisesti tulisi valmistella laajapohjaisempi sokeriin kohdistuva vero tai vero, joka kohdistuisi sokerin lisäksi suolaan ja kovaan rasvaan.

Kuten esityksen jaksosta 1.1 ilmenee, hallitus on linjannut terveysveron vaiheittaisesta valmistelusta. Tämä esitys kattaa valmistelun ensimmäisenä vaiheena virvoitusjuomaveron muuttamisen nykyistä terveysperusteisempaan suuntaan.

Erityisesti elinkeinoelämän edustajat pitivät ehdotettua kuuden veroluokan veromallia kohtuutonta hallinnollista taakkaa aiheuttavana.

Veroluokkien määrä on määritelty markkinoilla olevien juomien sokeripitoisuuden pohjalta ohjausvaikutuksen aikaansaamiseksi. Veroporrastuksen tavoitteena on mahdollistaa juomien verokohtelun keventäminen sokerin määrää vähentämällä ja näin kannustaa juomateollisuutta tuotekehitykseen sekä vaikuttaa alemman hinnan kautta myös kuluttajien valintaan kaupassa. Esitystä ei ole tältä osin muutettu, mutta perusteluja on täydennetty.

Eräät lausunnonantajat katsoivat, ettei kiinteitä juoma-aineksia tulisi poistaa veron piiristä. Eräissä lausunnoissa todettiin, ettei yli viiden litran vähittäismyyntipakkaukseen pakattuja vesiä tulisi jatkossakaan verottaa.

Esitystä ei ole muutettu veropohjaa koskevien ehdotusten osalta esityksestä ilmenevillä perusteilla.

Eräät elinkeinoelämän edustajat näkivät, ettei virvoitusjuomaveron muutosta tule viedä eteenpäin ennen kuin Euroopan komissiossa vireillä olevan nykyiseen virvoitusjuomaveroon kohdistuva kanteluasia on ratkaistu.

Kuten esityksestä ilmenee, valmistelussa on huomioitu nykyistä veropohjaa koskevat komission alustavat huomiot vireillä olevassa kanteluasiassa. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että muutokset tulisivat voimaan asetuksella annettavana ajankohtana vasta sen jälkeen, kun komissiolta on saatu varmistus siihen, ettei veromalliin liity valtiontukioikeudellisia ongelmia. Edellä mainituista syistä valmistelussa on katsottu, ettei ole perusteltua jäädä odottamaan kanteluasian ratkaisua ennen virvoitusjuomaverolain muuttamista.

7 Säännöskohtaiset perustelut

1 §. Soveltamisala. Pykälässä säädetään virvoitusjuomaverolain soveltamisalasta.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi. Jatkossa kaikki vähittäismyyntipakkaukseen pakatut tullitariffin nimikkeen 2201 vedet kuuluisivat virvoitusjuomaveron piiriin pakkauksen tilavuudesta riippumatta. Tämä olisi perusteltua, jotta vähittäismyyntissä olevien vesien verokohtelu olisi yhtenäinen.

Lisäksi soveltamisalan rajoituksia koskevaan 3 momenttiin tehtäisiin teknisluonteisia päivityksiä, jotka johtuvat elintarvikelainsäädännön muutoksista.

Virvoitusjuomaveron piiriin eivät kuulu ne erityisryhmille tarkoitetut elintarvikkeet, joista on EU-lainsäädännössä annettu erityissäännöksiä. Erityisryhmille tarkoitetut elintarvikkeet ovat koostumukseltaan ja valmistusmenetelmältään vastaavasta tavanomaisesta elintarvikkeesta eroavia tuotteita, jotka soveltuvat henkilöille, joilla on imeytymis- ja aineenvaihdunnan häiriöitä, tai jotka erityisen fysiologisen tilansa vuoksi hyötyvät tiettyjen elintarvikkeiden sisältämien aineiden valvotusta saannista.

Erityisryhmille tarkoitettuja elintarvikkeita koskevaan EU-lainsäädäntöön tuli muutoksia kesällä 2016. Imeväisille ja pikkulapsille tarkoitetuista ruoista, erityisiin lääkinnällisiin tarkoituksiin tarkoitetuista elintarvikkeista ja painonhallintaan tarkoitetuista ruokavalionkorvikkeista ja neuvoston direktiivin 92/52/ETY, komission direktiivien 96/8/EY, 1999/21/EY, 2006/125/EY ja 2006/141/EY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/39/EY sekä komission asetusten (EY) N:o 41/2009 ja (EY) N:o 953/2009 kumoamisesta annettu Euroopan neuvoston ja parlamentin asetus (EU) N:o 609/2013, jäljempänä *ERE-asetus*, julkaistiin kesällä 2013 ja sitä alettiin soveltaa 20.7.2016 alkaen. ERE-asetuksella kumottiin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/39/EY erityisravinnoksi tarkoitetuista elintarvikkeista ja sen nojalla annetut erityissäännökset. Komissio on julkaissut äidinmaidonkorvikkeita ja vieroitusvalmisteita koskevan delegoidun asetuksen (EU) 2016/127, kliinisiä ravintovalmisteita koskevan delegoidun asetuksen (EU) 2016/128 sekä painonhallintaan tarkoitettuja ruokavalionkorvikkeita koskevan delegoidun asetuksen (EU) 2017/1798, jota sovelletaan 27.10.2022 alkaen.

Momentin 1, 2 ja 4 kohdista ehdotetaan poistettavan viittaukset kumotun erityisruokavalimistedirektiivin kansalliseksi täytäntöön panemiseksi annettuihin kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksiin ja korvattavan nämä viittauksilla asianomaisiin komission delegoituihin asetuksiin. Lisäksi 4 kohdasta ehdotetaan poistettavaksi maininta erittäin niukkaenergisistä, painonhallintaan tarkoitetuista erityisruokavaliovalmisteista, sillä myös tällaisten hyvin alhaisen energiasisällön ruokavalionkorvikkeiden koostumusvaatimukset on vahvistettu painonhallintaan tarkoitettuja ruokavalionkorvikkeita koskevassa komission delegoidussa asetuksessa. Nämä olisivat siten jatkossa virvoitusjuomaveron soveltamisalan ulkopuolella suoraan kyseiseen asetukseen tehtävän viittauksen nojalla. Pykälän 3 momentin 5 kohdassa viittaus kumottuun elintarvikelakiin korvattaisiin viittauksella voimassa olevaan elintarvikelakiin 297/2021.

Lastenruokia koskevaa komission delegoitua asetusta ei ole vielä julkaistu. Kauppa- ja teollisuusministeriön lastenruokia koskevaa päätöstä KTM 789/1997 sovelletaan, osin rajoitetusti, siihen saakka, kunnes ERE-asetuksen nojalla lastenruokien osalta annettavaa delegoitua asetusta aletaan soveltaa. Pykälän 3 momentin 3 kohtaa ei siten ole tässä vaiheessa tarvetta muuttaa.

2 §. Määritelmät. Pykälässä säädetään laissa käytettävistä määritelmistä. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin uusi määritelmä. Lisäksi 2 momenttia päivitetäisiin.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa määriteltäisiin virvoitusjuoma nykyistä vastaavasti. Virvoitusjuomilla tarkoitettaisiin lain verotaulukossa mainittuja eri tullitariffinimikkeisiin kuuluvia tuotteita.

Momentin 2 kohta sisältäisi sokerin määritelmän. Nykyistä lakia vastaavasti sokerilla tarkoitettaisiin mono- ja disakkarideja, mutta ei kuitenkaan polyoleja. Määritelmä vastaisi terveystarveasetuksen määritelmää sokerille.

Sokeri käsittää kaiken luontaisesti elintarvikkeissa, kuten hedelmissä, kasviksissa ja hunajassa, esiintyvän sokerin. Sokeri voi olla kiteistä, siirappia tai liuosta. Tuotteen käyttötarkoitus mää-

rää, millaista sokeria lisätään elintarvikkeisiin. Sokereita käytetään liuoksina esimerkiksi juomateollisuudessa. Sakkarooosi eli glukoosista ja fruktoosista koostuva disakkaridi on käytetyistä sokereista tavallisin. Myös monosakkarideja, kuten glukoosia ja fruktoosia, voidaan käyttää elintarvikkeissa. Hunajan sokeripitoisuus on noin 80 prosenttia, josta suurin osa on fruktoosia ja glukoosia. Lisäksi hunajassa on pieni määrä muita sokereita, kuten mallassokeria ja sakkarooosia.

Polyoleja eli sokerialkoholeja ovat esimerkiksi ksylitoli, sorbitoli, maltitoli ja mannitoli. Sokerialkoholeissa on noin puolet vähemmän energiaa kuin sokereissa eivätkä ne ole kariogeenisiä eli hampaiden reikiintymistä aiheuttavia kuten sokerit. Laksatiivisuutensa vuoksi sokerialkoholeja ei saa käyttää juomien makeuttamiseen.

Momentin 3 kohdassa määriteltäisiin vastaavasti kuin nykyään 2 kohdassa, mitä sokerittomalla tarkoitetaan.

Nykyisin momentin 3 kohdassa määriteltävät maustamattomat kasvipohjaiset juomat määriteltäisiin 4 kohdassa. Nykyistä määritelmää päivitetäisiin sovellettavan nimikkeistön ja nimikkeen osalta muuttamatta määritelmää sisällöllisesti. Aiemmin tariffi- ja tilastonimikkeistöstä ja yhteisestä tullitariffista annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2658/87 liitteen I muuttamisesta annetun komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2016/1821 nimikkeeseen 2202 90 11 kuuluneiden proteiinipitoisuudeltaan vähintään 2,8 painoprosenttisten soijapohjaisten juomien tullitariffinimikettä muutettiin 1.1.2017 lukien. Vuoden 2017 alusta tuotteiden nimike on 2202 99 11. Vastaavasti proteiinipitoisuudeltaan alle 2,8 painoprosenttisten soijajuomien ja 8 ryhmän pähkinöihin, 10 ryhmän viljoihin tai 12 ryhmän siemeniin pohjautuvien juomien nimike 2202 90 15 muutettiin vuoden 2017 alusta nimikkeeksi 2202 99 15. Nimiketeksteihin ei tehty muutoksia. Nimikkeet päivitetäisiin, minkä lisäksi viittaus komission täytäntöönpanoasetukseen poistettaisiin tarpeettomana pykälän 2 momenttiin tehtävän päivityksen seurauksena.

Pykälän 2 momentissa säädetään laissa sovellettavista nimikkeistä. Momenttia päivitetäisiin. Jatkossa sovellettaisiin syyskuussa 2022 tariffi- ja tilastonimikkeistöstä ja yhteisestä tullitariffista annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2658/87 liitteen I muuttamisesta annettua komission täytäntöönpanoasetusta (EU) 2022/1998 aiemman vuonna 2009 annetun komission asetuksen sijaan. Täytäntöönpanoasetusta sovelletaan vuoden 2023 alusta. Päivitys ei tarkoittaisi muutosta tuotteiden luokitteluun ja sitä kautta verokohteluun vaan ainoastaan muutamaa nimiketekstin tarkennusta.

3 §. Veron määrä. Pykälän 1 momentissa säädetään muun muassa veron määrittämisestä tuotteen nettopainosta ja siitä, mitä nettopainolla tarkoitetaan. Koska esityksessä ehdotetaan, että kiinteät juoma-ainekset poistettaisiin veron piiristä, painon mukaan määrättävää veroa koskevasta säännöksestä luovuttaisiin tarpeettomana.

Liite. Lain liitteen verotaulukossa säädetään verotettavista virvoitusjuomista ja niiden verotasoista.

Virvoitusjuomaveroa kannetaan tällä hetkellä sekä kiinteistä että nestemäisistä tullitariffin nimikkeeseen 2106 kuuluvista alkoholia sisältämättömistä tai enintään 1,2 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävistä tuotteista, jotka on tarkoitettu käytettäväksi juomien valmistukseen. Jatkossa virvoitusjuomaveroa ei kuitenkaan enää kannettaisi kiinteässä muodossa olevista juoma-aineksista. Nykyisellään verollisista tuotteista veropohjan ulkopuolelle jäisivät siten esimerkiksi urheilu- ja proteiinijuomien valmistukseen käytettävät jauheet. Kiinteässä muodossa olevat juoma-ainekset ehdotetaan suljettavaksi veropohjan ulkopuolelle liittyen käynnissä olevaan valtiontukiarviointiin. Kaikki veronalaiset tuotteet olisivat jatkossa nestemäisiä.

Virvoitusjuomavero olisi jatkossa porrastettu kuuteen luokkaan. Veroporrastuksen tavoitteena on mahdollistaa juomien verokohtelun keventäminen sokerin määrää vähentämällä ja näin kannustaa juomateollisuutta tuotekehitykseen sekä vaikuttaa alemman hinnan kautta myös kuluttajien ostokäyttäytymiseen. Tämä on huomioitu veroluokkien määrässä ja sokeripitoisuuden alaja ylärajoissa.

Alimman veroluokan mukaan verotettaisiin sokerittomia verotaulukon tuotteita. Sokerittomien tuotteiden verotasoa alennettaisiin neljällä sentillä nykyisestä.

Veropohjaan kuuluvien sokeria sisältävien juomien verotus olisi jatkossa porrastettu veroluokkiin tuotteen sokeripitoisuuden perusteella. Sokeripitoisten juomien alimman portaan sokeripitoisuuden yläraja olisi 2,5 grammaa sokeria 100 millilitrassa juomaa ja vastaisi terveysväiteasetuksen mukaisten vähäsokeristen nestemäisten elintarvikkeiden sokeripitoisuuden ylärajaa.

Verotaulukon nimikkeisiin 2009, 2201 ja 2202 tehtäisiin teknisluonteisia päivityksiä. Nimikkeiden 2009 ja 2202 osalta kyse olisi tullitariffin nimikkeiden tekstien tarkentamisesta. Tarkennuksilla ei ole vaikutusta tuotteiden luokitteluun eikä verotukseen. Nimikkeen 2201 osalta on kyse siitä, ettei päänimiketekstiä ole tarpeen mainita kokonaisuudessaan tilanteessa, jossa puolipisteen jälkeinen osa on kuitenkin erikseen suljettu soveltamisen ulkopuolelle. Maininnat jäästä ja lumesta jätettäisiin näin tarpeettomina pois. Oikeustila ei muuttuisi eli jää ja lumi eivät jatkossakaan kuuluisi veron piiriin. Se, että päänimiketekstiä ei mainita kokonaisuudessaan, ilmenisi nimikkeen muotoilusta, joka olisi jatkossa ”2201:stä”.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana sen jälkeen, kun Euroopan komissiolta on saatu varmistus siihen, ettei veromalliin liity valtiontuki-oikeudellisia ongelmia.

Vaikka ehdotettuun veromalliin ei katsota sisältyvän SEUT:ssa tarkoitettua kiellettyä valtiontukea, juomateollisuuden, viranomaisten ja verojärjestelmän selkeyden kannalta on kuitenkin tärkeää, että veromallin EU:n valtiontukimääräysten mukaisuus varmistetaan ennen lain voimaantuloa. Lisäksi riskinä olisi veron takaisinperintä niiden tuotteiden osalta, joiden olisi katsottu saaneen laitonta valtiontukea, jos veron todettaisiin jälkikäteen sisältävän valtiontukisäännösten vastaisuutta. Tämän vuoksi asiaan haettaisiin varmistus Euroopan komissiolle tehtävällä oikeusvarmuusilmoituksella. EU:n valtiontukimääräysten mukaisuuden varmistamisen ennen lain voimaantuloa katsotaan olevan sellainen perustuslain 79 §:ssä tarkoitettu erityinen syy, jonka vuoksi voimaantuloajankohdasta voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan virvoitusjuomaverosta annetun lain (1127/2010) 1 §:n 2 momentti ja 3 momentin 1, 2, 4 ja 5 kohta, 2 §, 3 §:n 1 momentti sekä liite,
sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 3 momentin 4 ja 5 kohta laissa 1084/2013, 2 § osaksi laissa 1535/2016, 3 §:n 1 momentti laissa 1535/2016 ja liite laissa 1210/2019, seuraavasti:

1 §

Soveltaisala

Tätä lakia sovelletaan tullitariffin nimikkeeseen 2201 tuotteisiin, jos ne on pakattu vähittäismyyntipakkaukseen. Vähittäismyyntipakkauksena pidetään myös vastaavanlaista pakkausta ravitsemistoiminnassa.

Tätä lakia ei sovelleta seuraaviin tuotteisiin:

1) kliiniset ravintovalmisteet, jotka täyttävät Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 609/2013 täydentämisestä erityisiin lääkinnällisiin tarkoituksiin tarkoitettujen elintarvikkeiden koostumusta ja niistä annettavia tietoja koskevien erityisvaatimusten osalta annetussa komission delegoidussa asetuksessa (EU) 2016/128 säädetty koostumusta koskevat vaatimukset;

2) äidinmaidonkorvikkeet ja vieroitusvalmisteet, jotka täyttävät Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 609/2013 täydentämisestä äidinmaidonkorvikkeiden ja vieroitusvalmisteiden koostumusta ja niistä annettavia tietoja koskevien erityisvaatimusten sekä imeväisten ja pikkulasten ravitsemisesta annettavia tietoja koskevien vaatimusten osalta annetussa komission delegoidussa asetuksessa (EU) 2016/127 säädetty koostumusta koskevat vaatimukset;

4) painonhallintaan tarkoitettut elintarvikkeet, jotka täyttävät Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 609/2013 täydentämisestä painonhallintaan tarkoitettujen ruokavalionkorvikkeiden koostumusta ja niistä annettavia tietoja koskevien erityisvaatimusten osalta annetussa komission delegoidussa asetuksessa (EU) 2017/1798 säädetty koostumusta koskevat vaatimukset;

5) ravintolisät, jotka täyttävät elintarvikelain (297/2021) nojalla säädetty vaatimukset;

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *virvoitusjuomalla* liitteen verotaulukossa tarkoitettuja tuotteita;
- 2) *sokerilla* mono- ja disakkarideja, ei kuitenkaan polyoleja;
- 3) *sokerittomalla* virvoitusjuomaa, joka sisältää sokeria enintään 0,5 grammaa 100 millilitrassa;

4) *maustamattomilla kasvipohjaisilla juomilla* sellaisia tullitariffin nimikkeeseen 2202 99 11 kuuluvia proteiinipitoisuudeltaan vähintään 2,8 painoprosenttisia soijapohjaisia juomia ja nimikkeeseen 2202 99 15 kuuluvia proteiinipitoisuudeltaan alle 2,8 painoprosenttisia soijajuomia ja 8 ryhmän pähkinöihin, 10 ryhmän viljoihin ja 12 ryhmän siemeniin pohjautuvia juomia, jotka ovat maustamattomia ja jotka sisältävät enintään 4,8 grammaa sokeria 100 millilitrassa.

Tullitariffin nimikkeillä tarkoitetaan tariffi- ja tilastonimikkeistöstä ja yhteisestä tullitariffista annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2658/87 liitteen I muuttamisesta annetun komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2022/1998 mukaisia nimikkeitä.

3 §

Veron määrä

Valmisteveroa on suoritettava liitteen verotaulukon mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

VEROTAULUKKO

Tullitarif- fin nimike	Tuote	Tuote- ryhmä	Veron määrä snt/l
2009	Käymättömät ja lisättyä alkoholia sisältämättömät hedelmä- ja pähkinämeikut (myös rypäleen puristemeiku "grape must" ja kookosvesi) ja kasvismeikut, myös lisättyä sokeria tai muuta makeutusainetta sisältävät: (alkoholipitoisuus enintään 0,5 tilavuusprosenttia)		
	- sokeriton	1A	9
	- sokeripitoisuus yli 0,5 mutta enintään 2,5 grammaa 100 millilitrassa	1B	16
	- sokeripitoisuus yli 2,5 mutta enintään 5 grammaa 100 millilitrassa	1C	24
	- sokeripitoisuus yli 5 mutta enintään 8 grammaa 100 millilitrassa	1D	32
	- sokeripitoisuus yli 8 mutta enintään 11 grammaa 100 millilitrassa	1E	40
	- sokeripitoisuus yli 11 grammaa 100 millilitrassa	1F	48
2106:stä	Muualle kuulumattomat elintarvikevalmisteet: – alkoholia sisältämättömät tai enintään 1,2 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävät tuotteet, jotka on tarkoitettu käytettäväksi juomien valmistukseen: – – muut kuin kiinteässä muodossa olevat juoma-aineet		
	- sokeriton	3A	9
	- sokeripitoisuus yli 0,5 mutta enintään 2,5 grammaa 100 millilitrassa	3B	16
	- sokeripitoisuus yli 2,5 mutta enintään 5 grammaa 100 millilitrassa	3C	24
	- sokeripitoisuus yli 5 mutta enintään 8 grammaa 100 millilitrassa	3D	32
	- sokeripitoisuus yli 8 mutta enintään 11 grammaa 100 millilitrassa	3E	40
	- sokeripitoisuus yli 11 grammaa 100 millilitrassa	3F	48
2201:stä	Vesi, myös luonnon tai keinotekoinen kivennäisvesi ja hiilihapotettu vesi, lisättyä sokeria tai muuta makeutusainetta sisältämätön ja maustamaton	4A	9
2202	Vesi, myös kivennäisvesi ja hiilihapotettu vesi, lisättyä sokeria tai muuta makeutusainetta sisältävä tai maustettu, ja muut alkoholittomat juomat, ei kuitenkaan nimikkeeseen 2009 hedelmä-, pähkinä- tai kasvismeikut: (alkoholipitoisuus enintään 0,5 tilavuusprosenttia)– ei kuitenkaan maustamattomat kasvipohjaiset juomat		
	- sokeriton	5A	9
	- sokeripitoisuus yli 0,5 mutta enintään 2,5 grammaa 100 millilitrassa	5B	16

2204:sta	- sokeripitoisuus yli 2,5 mutta enintään 5 grammaa 100 millilitrassa	5C	24
	- sokeripitoisuus yli 5 mutta enintään 8 grammaa 100 millilitrassa	5D	32
	- sokeripitoisuus yli 8 mutta enintään 11 grammaa 100 millilitrassa	5E	40
	- sokeripitoisuus yli 11 grammaa 100 millilitrassa	5F	48
2205:sta	Tuoreista rypäleistä valmistettu viini, myös väkevöity viini; rypäleen puristemehu (grape must), muu kuin nimikkeeseen 2009 kuuluva: (alkoholipitoisuus yli 0,5 tilavuusprosenttia) – alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosenttia		
	- sokeriton	6A	9
	- sokeripitoisuus yli 0,5 mutta enintään 2,5 grammaa 100 millilitrassa	6B	16
	- sokeripitoisuus yli 2,5 mutta enintään 5 grammaa 100 millilitrassa	6C	24
	- sokeripitoisuus yli 5 mutta enintään 8 grammaa 100 millilitrassa	6D	32
	- sokeripitoisuus yli 8 mutta enintään 11 grammaa 100 millilitrassa	6E	40
	- sokeripitoisuus yli 11 grammaa 100 millilitrassa	6F	48
	Vermutti ja muu tuoreista viinirypäleistä valmistettu viini, joka on maustettu kasveilla tai aromaattisilla aineilla: (alkoholipitoisuus yli 0,5 tilavuusprosenttia) – alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosentti		
	- sokeriton	7A	9
	- sokeripitoisuus yli 0,5 mutta enintään 2,5 grammaa 100 millilitrassa	7B	16
2206:sta	- sokeripitoisuus yli 2,5 mutta enintään 5 grammaa 100 millilitrassa	7C	24
	- sokeripitoisuus yli 5 mutta enintään 8 grammaa 100 millilitrassa	7D	32
	- sokeripitoisuus yli 8 mutta enintään 11 grammaa 100 millilitrassa	7E	40
	- sokeripitoisuus yli 11 grammaa 100 millilitrassa	7F	48
	Muut käymisen avulla valmistetut juomat (esim. siideri, päärynäviini ja sima); käymisen avulla valmistettujen juomien sekoitukset sekä käymisen avulla valmistettujen juomien ja alkoholittomien juomien sekoitukset, muualle kuulumattomat: (alkoholipitoisuus yli 0,5 tilavuusprosenttia) – alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosentti, ei kuitenkaan oluen ja alkoholittomien juomien sekoitukset		
	- sokeriton	8A	9
	- sokeripitoisuus yli 0,5 mutta enintään 2,5 grammaa 100 millilitrassa	8B	16
	- sokeripitoisuus yli 2,5 mutta enintään 5 grammaa 100 millilitrassa	8C	24
	- sokeripitoisuus yli 5 mutta enintään 8 grammaa 100 millilitrassa	8D	32
	- sokeripitoisuus yli 8 mutta enintään 11 grammaa 100 millilitrassa	8E	40
	- sokeripitoisuus yli 11 grammaa 100 millilitrassa	8F	48

2208:sta	Denaturoimaton etyylialkoholi (etanoli), alkoholipitoisuus pienempi kuin 80 tilavuusprosenttia; väkevät alkoholijuomat, liköörit ja muut alkoholipitoiset juomat: (alkoholipitoisuus yli 0,5 tilavuusprosenttia) – juomat, alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosenttia: – – hiilihapotetut		
	- sokeriton	9A	9
	- sokeripitoisuus yli 0,5 mutta enintään 2,5 grammaa 100 millilitrassa	9B	16
	- sokeripitoisuus yli 2,5 mutta enintään 5 grammaa 100 millilitrassa	9C	24
	- sokeripitoisuus yli 5 mutta enintään 8 grammaa 100 millilitrassa	9D	32
	- sokeripitoisuus yli 8 mutta enintään 11 grammaa 100 millilitrassa	9E	40
	- sokeripitoisuus yli 11 grammaa 100 millilitrassa	9F	48
	– – muut		
	- sokeriton	10A	9
	- sokeripitoisuus yli 0,5 mutta enintään 2,5 grammaa 100 millilitrassa	10B	16
	- sokeripitoisuus yli 2,5 mutta enintään 5 grammaa 100 millilitrassa	10C	24
	- sokeripitoisuus yli 5 mutta enintään 8 grammaa 100 millilitrassa	10D	32
	- sokeripitoisuus yli 8 mutta enintään 11 grammaa 100 millilitrassa	10E	40
	- sokeripitoisuus yli 11 grammaa 100 millilitrassa	10F	48
3302:sta	Hyvänhajuisten aineiden seokset sekä yhteen tai useampaan tällaiseen aineeseen perustuvat seokset (myös alkoholiliuokset), jollaisia käytetään raaka-aineena teollisuudessa; muut hyvänhajuisiin aineisiin perustuvat valmisteet, jollaisia käytetään juomien valmistukseen: – jollaisia käytetään elintarvike- tai juomateollisuudessa: – – jollaisia käytetään juomateollisuudessa, alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosenttia		
	- sokeriton	11A	9
	- sokeripitoisuus yli 0,5 mutta enintään 2,5 grammaa 100 millilitrassa	11B	16
	- sokeripitoisuus yli 2,5 mutta enintään 5 grammaa 100 millilitrassa	11C	24
	- sokeripitoisuus yli 5 mutta enintään 8 grammaa 100 millilitrassa	11D	32
	- sokeripitoisuus yli 8 mutta enintään 11 grammaa 100 millilitrassa	11E	40
	- sokeripitoisuus yli 11 grammaa 100 millilitrassa	11F	48
3824:stä	Kemialliset tuotteet ja kemian- tai siihen liittyvän teollisuuden valmisteet (myös jos ne ovat luonnontuotteiden seoksia), muualle kuulumattomat: – juomien valmistukseen soveltuvat kivennäissuolaliuokset		
	- sokeriton	12A	9
	- sokeripitoisuus yli 0,5 mutta enintään 2,5 grammaa 100 millilitrassa	12B	16

- sokeripitoisuus yli 2,5 mutta enintään 5 grammaa 100 millilitrassa	12C	24
- sokeripitoisuus yli 5 mutta enintään 8 grammaa 100 millilitrassa	12D	32
- sokeripitoisuus yli 8 mutta enintään 11 grammaa 100 millilitrassa	12E	40
- sokeripitoisuus yli 11 grammaa 100 millilitrassa	12F	48

Helsingissä 17.11.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Valtiovarainministeri Annika Saarikko

Laki

virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan virvoitusjuomaverosta annetun lain (1127/2010) 1 §:n 2 momentti ja 3 momentin 1, 2, 4 ja 5 kohta, 2 §, 3 §:n 1 momentti sekä liite,
sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 3 momentin 4 ja 5 kohta laissa 1084/2013, 2 § osaksi laissa 1535/2016, 3 §:n 1 momentti laissa 1535/2016 ja liite laissa 1210/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan tullitariffin nimikkeen 2201 tuotteisiin, jos ne on pakattu vähittäismyyntipakkaukseen, *jonka tilavuus on enintään viisi litraa*. Vähittäismyyntipakkauksena pidetään myös vastaavanlaista pakkausta ravitsemistoiminnassa.

Tätä lakia ei sovelleta seuraaviin tuotteisiin:
1) kliiniset ravintovalmisteet, jotka täyttävät kliinisistä ravintovalmisteista annetussa kauppaja- ja teollisuusministeriön asetuksessa (406/2000) säädetty koostumusta koskevat vaatimukset;

2) äidinmaidonkorvikkeet ja vieroitusvalmisteet, jotka täyttävät äidinmaidonkorvikkeesta ja vieroitusvalmisteesta annetussa kauppaja- ja teollisuusministeriön asetuksessa (1216/2007) säädetty koostumusta koskevat vaatimukset;

Tätä lakia sovelletaan tullitariffin nimikkeen 2201 tuotteisiin, jos ne on pakattu vähittäismyyntipakkaukseen. Vähittäismyyntipakkauksena pidetään myös vastaavanlaista pakkausta ravitsemistoiminnassa.

Tätä lakia ei sovelleta seuraaviin tuotteisiin:
1) kliiniset ravintovalmisteet, jotka täyttävät Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 609/2013 täydentämisestä erityisiin lääkinnällisiin tarkoituksiin tarkoitettujen elintarvikkeiden koostumusta ja niistä annettavia tietoja koskevien erityisvaatimusten osalta annetussa komission delegoidussa asetuksessa (EU) 2016/128 säädetty koostumusta koskevat vaatimukset;

2) äidinmaidonkorvikkeet ja vieroitusvalmisteet, jotka täyttävät Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 609/2013 täydentämisestä äidinmaidonkorvikkeiden ja vieroitusvalmisteiden koostumusta ja niistä annettavia tietoja koskevien erityisvaatimusten sekä imeväisten ja pikkulasten ravitsemisesta annettavia tietoja koskevien vaatimusten osalta annetussa komission delegoidussa asetuksessa (EU) 2016/127 säädetty koostumusta koskevat vaatimukset;

4) laihdutusvalmisteet, jotka täyttävät laihdutusvalmisteista annetussa kauppaja- ja teollisuusministeriön päätöksessä (904/1997) säädetty koostumusta koskevat vaatimukset sekä erittäin niukkaenergiset, painonhallintaan tarkoitetut erityisruokavaliovalmisteet;

5) ravintolisät, jotka täyttävät elintarvikelain (23/2006) nojalla säädetty vaatimukset;

4) *painonhallintaan tarkoitetut elintarvikkeet, jotka täyttävät Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 609/2013 täydentämisestä painonhallintaan tarkoitettujen ruokavalionkorvikkeiden koostumusta ja niistä annettavia tietoja koskevien erityisvaatimusten osalta annetussa komission delegoidussa asetuksessa (EU) 2017/1798 säädetty koostumusta koskevat vaatimukset;*

5) ravintolisät, jotka täyttävät elintarvikelain (297/2021) nojalla säädetty vaatimukset;

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *virvoitusjuomilla* liitteen verotaulukossa tarkoitettuja tuotteita;

2) *sokerittomalla liitteen verotaulukossa mainittua tuotetta, joka sisältää mono- ja disakkarideja, ei kuitenkaan polyoleja, enintään 0,5 grammaa 100 grammassa tai 100 millilitrassa;*

3) *maustamattomilla kasvipohjaisilla juomilla* sellaisia tariffi- ja tilastonimikkeistöstä ja yhteisestä tullitariffista annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2658/87 liitteen I muuttamisesta annetun komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2015/1754 mukaiseen nimikkeeseen 2202 90 11 kuuluvia proteiinipitoisuudeltaan vähintään 2,8 painoprosenttisia soijapohjaisia juomia tai nimikkeeseen 2202 90 15 kuuluvia proteiinipitoisuudeltaan alle 2,8 painoprosenttisia soijajuomia ja 8 ryhmän pähkinöihin, 10 ryhmän viljoihin tai 12 ryhmän siemeniin pohjautuvia juomia, jotka ovat maustamattomia ja jotka sisältävät enintään 4,8 grammaa sokeria 100 millilitrassa.

Tullitariffin nimikkeillä tarkoitetaan tariffi- ja tilastonimikkeistöstä ja yhteisestä tullitariffista annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2658/87 liitteen I muuttamisesta annetun komission asetuksen (EY) N:o 948/2009 mukaisia nimikkeitä.

3 §

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *virvoitusjuomalla* liitteen verotaulukossa tarkoitettuja tuotteita;

2) *sokerilla mono- ja disakkarideja, ei kuitenkaan polyoleja;*

3) *sokerittomalla virvoitusjuomaa, joka sisältää sokeria enintään 0,5 grammaa 100 millilitrassa;*

4) *maustamattomilla kasvipohjaisilla juomilla* sellaisia tullitariffin nimikkeeseen 2202 99 11 kuuluvia proteiinipitoisuudeltaan vähintään 2,8 painoprosenttisia soijapohjaisia juomia ja nimikkeeseen 2202 99 15 kuuluvia proteiinipitoisuudeltaan alle 2,8 painoprosenttisia soijajuomia ja 8 ryhmän pähkinöihin, 10 ryhmän viljoihin ja 12 ryhmän siemeniin pohjautuvia juomia, jotka ovat maustamattomia ja jotka sisältävät enintään 4,8 grammaa sokeria 100 millilitrassa.

Tullitariffin nimikkeillä tarkoitetaan tariffi- ja tilastonimikkeistöstä ja yhteisestä tullitariffista annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2658/87 liitteen I muuttamisesta annetun komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2022/1998 mukaisia nimikkeitä.

3 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Veron määrä

Valmisteveroa on suoritettava liitteen vero-
taulukon mukaisesti. *Vero määrätään tuot-
teen nettopainosta, jolla tarkoitetaan tuotteen
painoa ilman pakkausta ja ei-syötäviä ai-
nesosia.*

Veron määrä

Valmisteveroa on suoritettava liitteen vero-
taulukon mukaisesti.

*Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston
asetuksella säädettävänä ajankohtana.*

Voimassa oleva laki

VEROTAULUKKO

Tullitariffin nimike	Tuote	Tuoteryhmä	Veron määrä
2009	Käymättömät ja lisättyä alkoholia sisältämättömät hedelmämehut (myös rypäleen puristemehu "grape must") ja kasvismehut, myös lisättyä sokeria tai muuta makeutusainetta sisältävät: (alkoholipitoisuus enintään 0,5 tilavuusprosenttia)	1	32,0 snt/l
	- sokeriton	1A	13,0 snt/l
2106:stä	Muualle kuulumattomat elintarvikevalmisteet: – alkoholia sisältämättömät tai enintään 1,2 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävät tuotteet, jotka on tarkoitettu käytettäväksi juomien valmistukseen: – – kiinteässä muodossa olevat juoma-ainekset	2	2,04 €/kg
	- sokeriton	2A	1,13 €/kg
	– – muut	3	32,0 snt/l
	- sokeriton	3A	13,0 snt/l
2201	Vesi, myös luonnon tai keinotekoinen kivennäisvesi ja hiilihapotettu vesi, lisättyä sokeria tai muuta makeutusainetta sisältämätön ja maustamaton; <i>jää ja lumi: – ei kuitenkaan jää eikä lumi</i>	4A	13,0 snt/l
2202	Vesi, myös kivennäisvesi ja hiilihapotettu vesi, lisättyä sokeria tai muuta makeutusainetta sisältävä tai maustettu, ja muut alkoholittomat juomat, ei kuitenkaan nimikkeeseen 2009 hedelmä- tai kasvismehut: (alkoholipitoisuus enintään 0,5 tilavuusprosenttia)– ei kuitenkaan maustamattomat kasvipohjaiset juomat	5	32,0 snt/l
	- sokeriton	5A	13,0 snt/l
2204:stä	Tuoreista rypäleistä valmistettu viini, myös väkevöity viini; rypäleen puristemehu (grape must), muu kuin nimikkeeseen 2009 kuuluva: (alkoholipitoisuus yli 0,5 tilavuusprosenttia) – alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosenttia	6	32,0 snt/l
	- sokeriton	6A	13,0 snt/l
2205:stä	Vermutti ja muu tuoreista viinirypäleistä valmistettu viini, joka on maustettu kasveilla tai aromaattisilla aineilla: (alkoholipitoisuus yli 0,5 tilavuusprosenttia)		

Voimassa oleva laki

	– alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosenttia	7	32,0 snt/l
	- sokeriton	7A	13,0 snt/l
2206:sta	Muut käymisen avulla valmistetut juomat (esim. siideri, päärynäviini ja sima); käymisen avulla valmistettujen juomien sekoitukset sekä käymisen avulla valmistettujen juomien ja alkoholittomien juomien sekoitukset, muualle kuulumattomat: (alkoholipitoisuus yli 0,5 tilavuusprosenttia)		
	– alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosenttia, ei kuitenkaan oluen ja alkoholittomien juomien sekoitukset	8	32,0 snt/l
	- sokeriton	8A	13,0 snt/l
2208:sta	Denaturoimaton etyylialkoholi (etanoli), alkoholipitoisuus pienempi kuin 80 tilavuusprosenttia; väkevät alkoholijuomat, liköörit ja muut alkoholipitoiset juomat: (alkoholipitoisuus yli 0,5 tilavuusprosenttia)		
	– juomat, alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosenttia:		
	– – hiilihapotetut	9	32,0 snt/l
	- sokeriton	9A	13,0 snt/l
	– – muut	10	32,0 snt/l
	- sokeriton	10 A	13,0 snt/l
3302:sta	Hyvänhajuisten aineiden seokset sekä yhteen tai useampaan tällaiseen aineeseen perustuvat seokset (myös alkoholiliuokset), jollaisia käytetään raaka-aineena teollisuudessa; muut hyvänhajuisiin aineisiin perustuvat valmisteet, jollaisia käytetään juomien valmistukseen:		
	– jollaisia käytetään elintarvike- tai juomateollisuudessa:		
	– – jollaisia käytetään juomateollisuudessa, alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosenttia	11	32,0 snt/l
	- sokeriton	11A	13,0 snt/l
3824:stä	Kemialliset tuotteet ja kemian- tai siihen liittyvän teollisuuden valmisteet (myös jos ne ovat luonnontuotteiden seoksia), muualle kuulumattomat:		
	– juomien valmistukseen soveltuvat kivennäissuolaliuokset	12	32,0 snt/l
	- sokeriton	12A	13,0 snt/l

Ehdotus

VEROTAULUKKO

Tullitariffin nimike	Tuote	Tuote-ryhmä	Veron määrä snt/l
2009	Käymättömät ja lisättyä alkoholia sisältämättömät <i>hedelmä- ja pähkinämehut</i> (myös rypäleen puristemehu "grape must" ja kookosvesi) ja kasvismehut, myös lisättyä sokeria tai muuta makeutusainetta sisältävät: (alkoholipitoisuus enintään 0,5 tilavuusprosenttia)		
	- sokeriton	1A	9
	- sokeripitoisuus yli 0,5 mutta enintään 2,5 grammaa 100 millilitrassa	1B	16
	- sokeripitoisuus yli 2,5 mutta enintään 5 grammaa 100 millilitrassa	1C	24
	- sokeripitoisuus yli 5 mutta enintään 8 grammaa 100 millilitrassa	1D	32
	- sokeripitoisuus yli 8 mutta enintään 11 grammaa 100 millilitrassa	1E	40
	- sokeripitoisuus yli 11 grammaa 100 millilitrassa	1F	48
2106:sta	Muualle kuulumattomat elintarvikevalmisteet: – alkoholia sisältämättömät tai enintään 1,2 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävät tuotteet, jotka on tarkoitettu käytettäväksi juomien valmistukseen: – – muut kuin kiinteässä muodossa olevat juoma-aineet		
	- sokeriton	3A	9
	- sokeripitoisuus yli 0,5 mutta enintään 2,5 grammaa 100 millilitrassa	3B	16
	- sokeripitoisuus yli 2,5 mutta enintään 5 grammaa 100 millilitrassa	3C	24
	- sokeripitoisuus yli 5 mutta enintään 8 grammaa 100 millilitrassa	3D	32
	- sokeripitoisuus yli 8 mutta enintään 11 grammaa 100 millilitrassa	3E	40
	- sokeripitoisuus yli 11 grammaa 100 millilitrassa	3F	48
2201:stä	Vesi, myös luonnon tai keinotekoinen kivennäisvesi ja hiilihapotettu vesi, lisättyä sokeria tai muuta makeutusainetta sisältämätön ja maustamaton	4A	9
2202	Vesi, myös kivennäisvesi ja hiilihapotettu vesi, lisättyä sokeria tai muuta makeutusainetta sisältävä tai maustettu, ja muut alkoholittomat juomat, ei kuitenkaan nimikkeen 2009 hedelmä-, pähkinä- tai kasvismehut: (alkoholipitoisuus enintään 0,5 tilavuusprosenttia)– ei kuitenkaan maustamattomat kasvipohjaiset juomat		
	- sokeriton	5A	9
	- sokeripitoisuus yli 0,5 mutta enintään 2,5 grammaa 100 millilitrassa	5B	16
	- sokeripitoisuus yli 2,5 mutta enintään 5 grammaa 100 millilitrassa	5C	24

	- sokeripitoisuus yli 5 mutta enintään 8 grammaa 100 millilitrassa	5D	32
	- sokeripitoisuus yli 8 mutta enintään 11 grammaa 100 millilitrassa	5E	40
	- sokeripitoisuus yli 11 grammaa 100 millilitrassa	5F	48
2204:sta	Tuoreista rypäleistä valmistettu viini, myös väkevöity viini; rypäleen puristemehu (grape must), muu kuin nimikkeeseen 2009 kuuluva: (alkoholipitoisuus yli 0,5 tilavuusprosenttia) – alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosenttia		
	- sokeriton	6A	9
	- sokeripitoisuus yli 0,5 mutta enintään 2,5 grammaa 100 millilitrassa	6B	16
	- sokeripitoisuus yli 2,5 mutta enintään 5 grammaa 100 millilitrassa	6C	24
	- sokeripitoisuus yli 5 mutta enintään 8 grammaa 100 millilitrassa	6D	32
	- sokeripitoisuus yli 8 mutta enintään 11 grammaa 100 millilitrassa	6E	40
	- sokeripitoisuus yli 11 grammaa 100 millilitrassa	6F	48
2205:sta	Vermutti ja muu tuoreista viinirypäleistä valmistettu viini, joka on maustettu kasveilla tai aromaattisilla aineilla: (alko- holipitoisuus yli 0,5 tilavuusprosenttia) – alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosentti		
	- sokeriton	7A	9
	- sokeripitoisuus yli 0,5 mutta enintään 2,5 grammaa 100 millilitrassa	7B	16
	- sokeripitoisuus yli 2,5 mutta enintään 5 grammaa 100 millilitrassa	7C	24
	- sokeripitoisuus yli 5 mutta enintään 8 grammaa 100 millilitrassa	7D	32
	- sokeripitoisuus yli 8 mutta enintään 11 grammaa 100 millilitrassa	7E	40
	- sokeripitoisuus yli 11 grammaa 100 millilitrassa	7F	48
2206:sta	Muut käymisen avulla valmistetut juomat (esim. siideri, päärynäviini ja sima); käymisen avulla valmistettujen juo- mien sekoitukset sekä käymisen avulla valmistettujen juo- mien ja alkoholittomien juomien sekoitukset, muualle kuu- lumattomat: (alkoholipitoisuus yli 0,5 tilavuusprosenttia) – alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosentti, ei kuiten- kaan oluen ja alkoholittomien juomien sekoitukset		
	- sokeriton	8A	9
	- sokeripitoisuus yli 0,5 mutta enintään 2,5 grammaa 100 millilitrassa	8B	16
	- sokeripitoisuus yli 2,5 mutta enintään 5 grammaa 100 millilitrassa	8C	24
	- sokeripitoisuus yli 5 mutta enintään 8 grammaa 100 millilitrassa	8D	32
	- sokeripitoisuus yli 8 mutta enintään 11 grammaa 100 millilitrassa	8E	40
	- sokeripitoisuus yli 11 grammaa 100 millilitrassa	8F	48

2208:sta	Denaturoimaton etyylialkoholi (etanoli), alkoholipitoisuus pienempi kuin 80 tilavuusprosenttia; väkevät alkoholijuomat, liköörit ja muut alkoholipitoiset juomat: (alkoholipitoisuus yli 0,5 tilavuusprosenttia) – juomat, alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosenttia: – – hiilihapotetut		
	- sokeriton	9A	9
	- sokeripitoisuus yli 0,5 mutta enintään 2,5 grammaa 100 millilitrassa	9B	16
	- sokeripitoisuus yli 2,5 mutta enintään 5 grammaa 100 millilitrassa	9C	24
	- sokeripitoisuus yli 5 mutta enintään 8 grammaa 100 millilitrassa	9D	32
	- sokeripitoisuus yli 8 mutta enintään 11 grammaa 100 millilitrassa	9E	40
	- sokeripitoisuus yli 11 grammaa 100 millilitrassa	9F	48
	– – muut		
	- sokeriton	10A	9
	- sokeripitoisuus yli 0,5 mutta enintään 2,5 grammaa 100 millilitrassa	10B	16
	- sokeripitoisuus yli 2,5 mutta enintään 5 grammaa 100 millilitrassa	10C	24
	- sokeripitoisuus yli 5 mutta enintään 8 grammaa 100 millilitrassa	10D	32
	- sokeripitoisuus yli 8 mutta enintään 11 grammaa 100 millilitrassa	10E	40
	- sokeripitoisuus yli 11 grammaa 100 millilitrassa	10F	48
3302:sta	Hyvänhajuisten aineiden seokset sekä yhteen tai useampaan tällaiseen aineeseen perustuvat seokset (myös alkoholiliuokset), jollaisia käytetään raaka-aineena teollisuudessa; muut hyvänhajuisiin aineisiin perustuvat valmisteet, jollaisia käytetään juomien valmistukseen: – jollaisia käytetään elintarvike- tai juomateollisuudessa: – – jollaisia käytetään juomateollisuudessa, alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosenttia		
	- sokeriton	11A	9
	- sokeripitoisuus yli 0,5 mutta enintään 2,5 grammaa 100 millilitrassa	11B	16
	- sokeripitoisuus yli 2,5 mutta enintään 5 grammaa 100 millilitrassa	11C	24
	- sokeripitoisuus yli 5 mutta enintään 8 grammaa 100 millilitrassa	11D	32
	- sokeripitoisuus yli 8 mutta enintään 11 grammaa 100 millilitrassa	11E	40
	- sokeripitoisuus yli 11 grammaa 100 millilitrassa	11F	48
3824:stä	Kemialliset tuotteet ja kemian- tai siihen liittyvän teollisuuden valmisteet (myös jos ne ovat luonnontuotteiden seoksia), muualle kuulumattomat: – juomien valmistukseen soveltuvat kivennäissuolaliuokset		
	- sokeriton	12A	9
	- sokeripitoisuus yli 0,5 mutta enintään 2,5 grammaa 100 millilitrassa	12B	16

-	<i>sokeripitoisuus yli 2,5 mutta enintään 5 grammaa 100 millilitrassa</i>	<i>12C</i>	<i>24</i>
-	<i>sokeripitoisuus yli 5 mutta enintään 8 grammaa 100 millilitrassa</i>	<i>12D</i>	<i>32</i>
-	<i>sokeripitoisuus yli 8 mutta enintään 11 grammaa 100 millilitrassa</i>	<i>12E</i>	<i>40</i>
-	<i>sokeripitoisuus yli 11 grammaa 100 millilitrassa</i>	<i>12F</i>	<i>48</i>